

☒
☐
☐

Oppiaine	Yritysjuridiikka	Päivämäärä	15.2.2017
Tekijä(t)	Juhani Salomaa	Matrikkelinumero	415626
		Sivumäärä	70
Otsikko	Sukupolvenvaihdos osakeyhtiössä muulle kuin sukulaiselle		
Ohjaaja(t)	OTT Reijo Knuutinen		

Tiivistelmä:

Yritystoiminnan sukupolvenvaihdoksena ymmärretään yleisesti liiketoiminnan siirtämistä yrittäjän lapsille ja joskus myös suoraan lapsenlapsille (”sukupolvi vaihtuu”). Tällöin voidaan puhua aidoimmillaan yrityksen sukupolvenvaihdoksesta. Jatkajaa ei kuitenkaan aina löydy suoraan alenevasta polvesta joko siitä syystä, ettei lapsia tai lapsenlapsia ole tai sitten kukaan näistä ei ole halukas jatkamaan toimintaa. Yrittäjän lähipiirissä saattaa kuitenkin olla henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita yritystoiminnan jatkamisesta. Mahdollinen jatkaja voi olla esimerkiksi sukulainen, kuten sisarus tai sisaruksen jälkeläinen tai yrityksen työntekijä. Olettamuksena on, että luovuttajalla ja jatkajalla on ollut jokin kytkös yritykseen ennen toiminnan luovutusta. Tutkielmassa ei sen sijaan tarkastella sellaista sukupolvenvaihdosta, jossa toiminnan jatkajaa haetaan vapailta markkinoilta.

Tutkielma on rajattu koskemaan ainoastaan osakeyhtiöitä ja niiden osakkeiden luovutuksia, joko lahjana tai erinäisillä yhtiöoikeudellisilla järjestelyillä, kuten osakeantina tai liiketoimintasiirtona. Tutkielma koskee vain Suomessa tehtäviä järjestelyjä. Kaikissa järjestelyissä on myös oletuksena, että kaikki osapuolet ovat Suomessa verovelvollisia. Tutkielman tarkoituksena on tuoda esille, miten eri järjestelyin voidaan toteuttaa omistajanvaihdos yhtiön työntekijälle tai lähipiirille, sekä minkälaisia veroseuraamuksia järjestelyistä mahdollisesti seuraa. Tutkielman metodina on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen lähestymistapa. Lähteinä käytetään voimassaolevaa lakia ja mahdollisimman tuoreita kirjallisuusjulkaisuja sekä oikeusartikkeleita. Edellä mainittujen lisäksi, tutkielmassa on paljon oikeustapauksia sekä esimerkkejä tukemassa ja selventämässä oikeustilaa.

Suunnitelmallisuuden avulla voidaan sukupolvenvaihdoksen yhteydessä saavuttaa merkittäviä taloudellisia hyötyjä, erityisesti verotuksessa. Verotusta voidaan pitää sukupolvenvaihdoksen suunnittelun lähtökohtana sen jälkeen, kun luovuttajan haluama tai tarvitsema luovutushinnan määrä on käynyt selville. Jotta suunniteltu sukupolvenvaihdos toteutuu myös verotuksellisesti tavoitellussa tasossa, verohallinnolta on aina syytä hakea ennakkoratkaisu asian varmistamiseksi. Verotuksen osalta sukupolvenvaihdossäännöksiin ei ole ilmeisesti tulossa merkittäviä muutoksia lähitulevaisuudessa.

Asiasanat	sukupolvenvaihdos, lahjaverotus, sukupolvenvaihdoshuojennus, yritystoiminnan jatkaminen
Muita tietoja	

Turun yliopisto
University of Turku

SUKUPOLVENVAIHDOS OSAKEYHTIÖSSÄ MUULLE KUIN SUKULAISELLE

Yritysjuridiikan pro gradu -tutkielma

Laatija:

Juhani Salomaa

Ohjaaja:

OTT Reijo Knuutinen

15.2.2017

Turku

Turun kauppakorkeakoulu • Turku School of Economics

SISÄLLYSLUETTELO

LYHENNELUETTELO	5
KUVIOLUETTELO	6
TAULUKKOLUETTELO	7
1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkielman taustat	7
1.2 Tutkimusongelma ja rajaus	9
1.3 Tutkielman metodi, lähteet ja rakenne	9
2 OSAKKEIDEN JA/TAI TOIMINNAN SIIRTÄMINEN LIIKETOIMINNANJATKAJALLE	11
2.1 Lahja, alihintainen luovutus tai lahjanluonteinen kauppa	11
2.1.1 Lahjaveroluokat	13
2.1.2 Lahja tai lahjanluonteinen kauppa ja sukupolvenvaihdoshuojennus	13
2.2 Omistuskauppa	14
2.3 Liiketoimintakauppa	16
2.3.1 Liiketoimintakauppa ja verotus	17
2.3.2 Liiketoimintakauppa ja peitelty osinko	18
2.4 Osakeanti suunnattuna tai suuntaamattomana	19
2.4.1 Osakeanti ja erilaiset osakkeet sekä merkintähinta	21
2.4.2 Osakeanti ja verotus	23
2.5 Omien osakkeiden hankinta	24
2.5.1 Rahoituskielto, velkojensuojamenettely ja varojen jako.	25
2.5.2 Omien osakkeiden hankkiminen ja verotus	26
3 YRITYSJÄRJESTELYT	30
3.1 Osakevaihto	30
3.2 Liiketoimintasiirto	32
3.3 Jakautuminen	34
3.4 Sulautuminen	38
4 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUS	44
4.1 Huojennuksen kohde ja huojennuksen soveltamisen edellytykset	45
4.1.1 Luovutuksen kohteena oleva yritys tai sen osa	45
4.1.2 Yritystoiminnan jatkaminen	49
4.2 Osittais- tai kokonaishuojennus ja veron määrä	51

4.3	Lahjaveron maksuajan pidennys	54
4.4	Huojennuksen menettäminen	56
5	YHTIÖN OMISTAJILTA TYÖNTEKIJÄLLE KOHDISTETTU ALIHINTAINEN TAI VASTIKKEETON LUOVUTUS.....	58
5.1	Lahja- vai ansiotuloverotus oikeuskäytännön valossa	59
5.2	Johtopäätökset oikeustapausten perusteella	62
6	LOPUKSI	65
	LÄHDELUETTELO.....	68
	OIKEUSTAPAUSLUETTELO	70

LYHENNELUETTELO

EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
HAL	Hallinto-oikeus
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KVL	Keskusverolautakunta
OYL	Osakeyhtiölaki 21.6.2006/624
PerVL	Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VAL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
VM	Valtionvarainministeriö
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558
VOVA	Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö
VvMA	Valtiovarainministeriön asetus veronkannosta 15.9.2005/747

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1 Osakevaihto.....	30
Kuvio 2 Liiketoimintasiirto.....	33
Kuvio 3 Kokonaisjakautuminen.....	35
Kuvio 4 Osittaisjakautuminen.....	36
Kuvio 5 Absorptiosulautuminen	40
Kuvio 6 Tytäryhtiösulautuminen	40
Kuvio 7 Kombinaatiosulautuminen	41
Kuvio 8 Kolmikantasulautuminen	41

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1 I-veroluokka.....	13
Taulukko 2 II-veroluokka	13
Taulukko 3 Eri luovutustapojen verotus	66

1 JOHDANTO

1.1 Tutkielman taustat

Yritystoiminnan sukupolvenvaihdoksella ymmärretään yleisesti tarkoitettavan yrittäjän harjoittaman liiketoiminnan siirtämistä lapsille ja joskus myös suoraan lapsenlapsille (”sukupolvi vaihtuu”). Tällöin voidaan puhua aidoimmillaan yrityksen sukupolvenvaihdoksesta. Jatkajaa ei kuitenkaan aina välttämättä löydy suoraan alenevasta polvesta joko siitä syystä, ettei lapsia tai lapsenlapsia ole tai sitten kukaan näistä ei ole halukas jatkaamaan toimintaa. Yrittäjällä saattaa kuitenkin olla lähipiirissä toiminnan jatkamisesta kiinnostuneita henkilöitä. Mahdolliset jatkajat voivat olla esimerkiksi sukulaisia, kuten sisarusia tai näiden jälkeläisiä tai yrityksen työntekijä. Tässä tutkielmassa yrityksen työntekijä rinnastetaan jatkajiin samoilla tavoin kuin rintaperilliset. Olettamuksena on, että luovuttajalla ja jatkajalla on ollut jokin kytkös ennen toiminnan luovutusta. Tutkielmassa ei sen sijaan pidetä sellaista toimintaa sukupolvenvaihdoksena, jossa toiminnan jatkajaa haetaan vapailta markkinoilta. Jatkajaa haetaan esimerkiksi yrityskauppoihin erikoistuneen välittäjän avulla ja pyrkimyksenä on saada yrityksestä käypä markkinahinta. Tämä perustuu siihen, että yritystoiminnan sukupolvenvaihdoksen luonteeseen kuuluu ja sen toisena elementtinä yleisesti pidetään sitä, että luovuttaja ei edellytä jatkajalta käyvän markkinahinnan suorittamista siirtyvästä yritystoiminnasta. Yritys voidaan kuitenkin sopia luovutettavan myös täydestä arvostaan. Ehdoton edellytys tämä ei ole, sillä kyseessä on sukupolvenvaihdos silloinkin, kun yritys luovutetaan täydestä arvostaan lapselle. Jos yritys luovutetaan esimerkiksi pitkäaikaiselle työntekijälle käypää markkinahintaa alemmalla luovutushinnalla, puoltaa se luovutusten lukemista sukupolvenvaihdosluovutusten piiriin se seikka, että perintö- ja lahjaverolain 55 ja 56 §:t (PerVL 12.7.1940/378) eivät edellytä sukulaisuussuhdetta luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä.

Vuoden 2015 Perheyritysbarometrin mukaan haastavimmat seikat sukupolvenvaihdoksen toteuttamisessa olivat luetellussa järjestyksessä: verotus, rahoituksen järjestäminen, yrityksen arvon määrittäminen ja viimeisenä sopivan jatkajan löytäminen. Vuonna 2015 edellä mainitut seikat koettiin kokonaisuutena paljon haastavimmiksi verrattuna vuoden 2012 barometriin. Esimerkiksi sopivan jatkajan löytäminen koettiin asteikoilla 1-5 vuonna 2012 olleen 2,69 ja vuonna 2015 3,34. Verotuksessa vastaavat luvut olivat 3,32 ja 3,87. Haastaviksi koettuja tekijöitä käsitellään tässä tutkielmassa erityisesti sukulaispiirin ulkopuolelta tulevan jatkajan näkökulmasta. Perheyritysbarometrin vastaajien mu-

kaan seuraavan viiden vuoden aikana 12 prosenttia suorittaa sukupolvenvaihdon varmasti ja 22 prosenttia todennäköisesti. Haastavuuden kasvun ja sukupolvenvaihdosaikamusten perusteella aihe on vähintäänkin ajankohtainen.¹

Sukupolvenvaihdon toteuttamiseen tulisi luonnollisesti valmistautua mahdollisimman hyvin ja sen suunnittelu aloittaa riittävän ajoissa. Valittavaan tapaan toteuttaa sukupolvenvaihdos vaikuttaa erityisesti se, onko luovuttajan saatava käypä markkinahinta yrityksestään vai riittääkö luovuttajalle käypää hintaa alempi arvo. Myös jatkajan rahoitusmahdollisuudet vaikuttavat toteutustapaan.² Aina ei ole myöskään mahdollista käyttää verotuksellisesti edullisinta vaihtoehtoa, joten tästä syystä tutkielmassa käydään läpi yleisimmät mahdollisuudet toteuttaa omistajanvaihdos.

Korkein hallinto-oikeus on antanut vuoden 2014 alussa kolme julkaistua ratkaisua osakeyhtiön työntekijälle kohdistetusta omistajanvaihdon verokohtelusta. Korkein hallinto-oikeus ei myöskään antanut valituslupaa kahdelle julkaisemattomalle Turun hallinto-oikeuden ratkaisulle (HAO 18.6.2013 taltio 13/0405/3 ja 14.8.2013 taltio 13/0482/3), jotka saivat täten lainvoiman. Ratkaisuissa on ollut kyse lahjoituksesta tai yhtiön osakkeiden siirrosta alihintaan henkilölle, joka ei ole ollut sukulaissuhteessa osakkeiden luovuttajaan. Tapauksissa luovutuksensaaja on ollut yhtiön työntekijä tai osakas. Ratkaisuissa oli keskeistä se, että tulisiko luovutus verotettavaksi lahjana vai ansiotulona. Ratkaisuissa KHO 2014:4 ja KHO 2014:6 päädyttiin lahjaverotettavaan luovutukseen ja ratkaisussa KHO 2014:5 oli kysymys tuloverotuksellisesta työsuhteeseen perustuvasta edusta tai sitoutumisesta, jossa päädyttiin ansiotuloverotukseen.

Verokannoissa on merkittävä ero tuloverotuksen (TVL 30.12.1992/1535) ansiotulon ja perintö- ja lahjaverolain lahjan välillä. Jos luovutusta käsitellään lahjana, on todennäköistä, että maksettava vero on alhaisempi, kuin jos samaa luovutusta verotettaisiin ansiotulona. Esimerkiksi vuonna 2014 yli 100 000 euron ansiotuloa verotettiin 31,75 prosenttia valtion marginaaliveroasteen mukaisesti. Kun marginaaliveroon lisätään vielä kunnallinen tuloveroprosentti ja kirkollisvero, nousee kokonaisveroaste yli 50 prosentin. Lahjaveroa taas maksetaan 55 000 – 200 000 euron luovutuksissa perintö- ja lahjaverolain 19 a §:n mukaan II veroluokassa 29 prosenttia, jolloin yli 100 000 euron lahjan tai etuuden verottaminen on noin 20 prosenttia ankarampaa ansiotulona kuin perintö- ja lahjaverolain tarkoittamana lahjana. Jos järjestelyyn lisäksi soveltuu perintö- ja lahjaverolain 55 §:n kokonais- tai osittaishuojennus, verotusten välinen ero kasvaa huomattavasti.³

¹ Perheyrittäjäbarometri 2015, s.7

² Ossa 2014, s. 15

³ Juusela –Tuominen 2014, s. 13

1.2 Tutkimusongelma ja rajaus

Tutkielma on rajattu koskemaan ainoastaan osakeyhtiöitä ja niiden osakkeiden luovutuksia, joko lahjana tai erinäisillä yhtiöoikeudellisilla järjestelyillä, kuten osakeantina tai liiketoimintasiirtona. Tutkielma koskee vain Suomessa tehtäviä järjestelyjä. Kaikissa järjestelyissä on myös oletuksena, että kaikki osapuolet ovat Suomessa verovelvollisia. Tutkielman tarkoituksena on tuoda esille, miten eri järjestelyin voidaan toteuttaa omistajanvaihdos yhtiön työntekijälle, henkilöstölle tai lähipiirille, sekä minkälaisia veroseurauksia järjestelyistä mahdollisesti seuraa. Tutkielmassa käsitellään pelkästään ei-sukulaisille liittyviä vaihdoksia ja luovutuksia, vaikka suurin osa tutkielmassa käsitellyistä aiheista sopii myös sukulaisille toteutettavissa sukupolvenvaihdoksissa. Tutkielmassa käytetään termejä sukupolvenvaihdos sekä omistajanvaihdos ja molemmilla termeillä viitataan ei-sukulaisten välillä tehtäviin järjestelyihin. Tutkielman taustalla on myös ajatus siitä, että vaikka kyseessä on ei-sukulaissuhde, on yrityksen omistajilla aito tahto lahjoittaa (*animus donandi*) yritys tai sen osa jatkajalle käypää arvoa edullisempaan hintaan tai jopa vastikkeettomasti.

Tutkielman taustalla on myös oletama, että yritystoimintaa nimenomaisesti jatketaan, joten tästä syystä tutkielmassa ei käsitellä yritystoiminnan lopettamiseen liittyviä seikkoja. Yrityksen arvon määrittämisen problematiikkaan ei oteta tarkemmin kantaa, vaan tutkielmassa mainitaan vain suppeasti mihin arvoon tietyt toimenpiteet tehdään avaamatta sen tarkemmin valittavien arvojen taustoja. Tutkielmassa keskitytään erityisesti jatkajan verokysymyksiin ja mahdollisiin veroetuihin, sillä tuloverolain 48.1 § ei voida soveltaa ei-sukulaisten välillä tehtäviin sukupolvenvaihdoksiin.⁴

1.3 Tutkielman metodi, lähteet ja rakenne

Tutkielman metodina on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen lähestymistapa. Lähteinä käytetään voimassaolevaa lakia ja mahdollisimman tuoreita kirjallisuusjulkaisuja sekä oikeusartikkeleita. Tutkielmassa on käytetty hyväksi paljon oikeustapauksia sekä esimerkkejä tukemassa ja selventämässä oikeustilaa. Tutkielmassa on yhteensä kuusi lukua, joista ensimmäinen on johdanto ja viimeinen yhteenveto.

⁴ Tuloverolain 48.1 §:n 3 momentin mukaan omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti.

Tutkielman toisessa luvussa tutkielma keskittyy niihin eri luovutustapoihin, joita käyttäen yrityksen varallisuutta voidaan siirtää työntekijälle tai muulle ei-sukulaiselle. Tarkastelu keskittyy puhtaaseen lahjaan, lahjanluonteiseen kauppaan, alihintaiseen luovutukseen, osakeantiin, omien osakkeiden hankintaan sekä substanssikauppaan. Jokaisen kappaleen alussa käydään läpi yleiset säännökset koskien järjestelyitä, jonka jälkeen on erillinen kappale kyseisen järjestelyn verotuksesta.

Kolmannessa luvussa tarkastelun kohteena on erilaisin yritysjärjestelyin tehdyt omistajanvaihdokset, jolloin esimerkiksi yrityksen työntekijä perustaa oman yrityksensä, johon toisen yrityksen varallisuutta siirretään. Järjestelyiden tarkoituksena on usein helpottaa itse sukupolvenvaihdosta ja järjestelyitä tehdään pääsääntöisesti sukupolvenvaihdoksien esitoimina. Tarkastelun pääpaino on jakautumisessa, sulautumisessa (apuyhtiökauppa), osakevaihdossa ja liiketoimintasiirrossa. Kolmas luku on kirjoitettu rakenteeltaan samalla tavalla kuin toinenkin luku eli ensin on käsitelty yritysjärjestelyä itsessään ja sen jälkeen siihen liittyvää verotusta. Yritysjärjestelyt liittyvät lähinnä elinkeinoverolain 52 §:n (EVL 24.6.1968/360) järjestelyihin, sillä pykälän järjestelyissä on taustalla vahvasti jatkuvuusperiaate.

Neljäs luku tarkastelee perintö- ja lahjaverolain 55–57 §:n mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta. Sukulaissuhteisiin liittyvissä huojennuksissa myös tuloverolain 48.1 §:n 3 kohta mahdollistaa veroetuja sukupolvenvaihdostilanteisiin, mutta ne eivät sovellu ei-sukulaissuhteisiin sukupolvenvaihdoksiin, joten kyseistä pykälää ei tutkielmassa käsitellä laajemmin. Erittäin mielenkiintoista on itse verohuojennuksen laskeminen, edellytykset sukupolvenvaihdoshuojennusten saamiseen ja huojennuksen suomat edut verrattuna sukupolvenvaihdoksiin ilman perintö- ja lahjaverolain 55–57 §:n suomia huojennuksia.

Viides luku käsittelee työntekijälle kohdistuvaa osakkeiden alihintaista luovutusta, joissa luovuttajana ovat yhtiön osakkeiden pääomistajat. Luku käsittelee Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksia 2014:4, 2014:5 ja 2014:6 sekä Turun hallinto-oikeuden julkaisemattomia tapauksia, sekä niihin liittyvää verotusproblematiikkaa.

Viimeisessä luvussa kootaan tutkielmassa tehdyt havainnot ja päätelmät yhteen. Tarkoituksena ei ole löytää yhtä oikeaa tapaa tehdä sukupolvenvaihdos, vaan avata eri mahdollisuuksia sen suunnittelemiselle ja erityisesti verosuunnittelulle.

2 OSAKKEIDEN JA/TAI TOIMINNAN SIIRTÄMINEN LIIKE-TOIMINNANJATKAJALLE

2.1 Lahja, alihintainen luovutus tai lahjanluonteinen kauppa

Lahjan käsite on muodostunut oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa eikä sitä ole erikseen määritelty perintö- ja lahjaverolaissa, jossa lahjan verotuksesta säädetään. Lahjan käsite on tuotu yksityisoikeudesta vero-oikeuteen. Lahjaverotus tulee periaatteessa aina kyseeseen, kun lahjan kriteerit täyttyvät. Siviilioikeudellisen kirjallisuuden perusteella lahjan kriteereinä voidaan pitää seuraavia kohtia:

- Varallisuutta siirtyy vastikkeetta henkilöltä toiselle,
- Varallisuuden luovutuksen seurauksena antajan varallisuus vähenee ja vastaanottajan varallisuus lisääntyy,
- Luovutustoimi on vapaaehtoinen sekä
- Luovutukseen sisältyy lahjoittamistahto (animus donandi).⁵

Lahja tulee kysymykseen vain, kun varallisuutta siirtyy vastikkeetta ja vastikkeen luovutus perustuu luovuttajan oikeustoimeen. Vaikka lahja onkin luonteeltaan yksipuolinen oikeustoimi, tämä ei kuitenkaan sulje pois sopimusluonnetta. Lahjan täyttyminen edellyttää vähintään vastaanottajan tietoisuutta saatavasta lahjasta. Lahjasta voi myös kieltäytyä, jolloin lahjoitusta ei tapahdu. Lahjoitus syntyy vasta, kun vastaanottaja on hyväksynyt lahjan, joten lahjaa voidaan pitää myös pitää sopimuksena. Lahjalla tulee olla myös varallisuusarvoa ja lahjan tulee olla luovutettavissa eli lahjalla tulee olla oikeus johonkin, kuten omistusoikeuteen.⁶

Lahjan antamiseen liittyy luovuttajan varallisuuden väheneminen ja vastaanottajan lisääntyminen: jos esimerkiksi luovuttaja saa yhtä arvokkaan vastasuorituksen saamansa lahjaan nähden, kysymyksessä ei ole lahja vaan vaihto. Lahjasta voi olla kyse silloinkin, jos luovutuksesta saatu vastike on alle sen käyvän arvon. Näihin tapauksiin liittyy paljon arvostusongelmia, jotka ovat vaikeita ratkaista niiden tapauskohtaisten erikoisluonteisuuden takia. Siviilioikeudessa luovutus jaetaan joko vastikkeelliseksi tai vastikkeettomaksi ja näistä suuremmassa osassa oleva elementti määrää onko kyseessä lahja vai kauppa. Toisin sanoen, jos luovutuksesta ei makseta vastiketta tai vastike on alle perintö- ja lahjaverolain 18.3 §:n tarkoittama $\frac{3}{4}$ käyvästä arvosta, on kysymyksessä pääsääntöisesti

⁵ Immonen –Lindgren 2013, s. 90-91, Lakari 2014, s. 12-13 ja Puronen 2011, s. 28-29

⁶ Lindholm 2014, s.13

lahja. Jos taas luovutuksessa maksettu vastike ylittää $\frac{3}{4}$ käyvästä arvosta, kysymyksessä on pääsääntöisesti kokonaisuutena kauppa.⁷

Lahja tulee kyseeseen vain, kun luovutus on tehty vapaaehtoisesti. Lakiin perustuvat luovutukset, kuten vahingonkorvaus, eivät ole lahjoja, kuten ei myöskään esimerkiksi vanhentuneen velan maksu. Moraaliseen velvollisuuteen perustuva vastikkeeton luovutus katsotaan lahjaksi. Lahjoittamistahto on tunnusmerkeistä yleisesti vaikeasti tulkittavin lahjan edellytys. Lahjoittamistahdon olemassaolo on kuitenkin pääsääntöisesti helpoin tulkita tapauksissa, joissa luovuttaja tekee luovutuksen vastikkeettomasti ja luovutus voidaan tulkita luovuttajan altruismina ja anteliaisuutena. Lähisukulaisten välisissä vastikkeettomissa luovutuksissa voidaan yleensä olettaa olevan lahjoittamistahto vastikkeettomuuden perusteella. Lahjoittamistahdon osoittaminen on hankalampaa ei-sukulaisten välisissä luovutuksissa, sillä tuolloin kyseistä oletusta ei pääsääntöisesti ole.⁸

Lahjaverotuksen alkuperäisen säättämisen tarkoitus on ollut perintöveron kiertämisen ehkäiseminen. Lahjavero on kuitenkin yleinen vero, joka tulee periaatteessa aina kyseeseen lahjan määritelmän ja luonteen täytyessä. Lahja on todettu hyödylliseksi termiksi vero-oikeudessa, vaikka lahjan määritelmää ei ole täysin tyhjentävästi pystytty osoittamaan siviilioikeudessa.⁹

Alihintaisena luovutuksena pidetään perintö- ja lahjaverolain 18.3 §:n mukaan luovutuksia, joissa käytetty vastike on alle $\frac{3}{4}$ lahjan käyvästä arvosta. Käyvän hinnan ja siitä annetun vastikkeen erotus tulkitaan verotuksessa lahjana ja sitä verotetaan perintö- ja lahjaverolain mukaisesti. Tätä sääntöä tai periaatetta kutsutaan $\frac{3}{4}$ -säännöksi. Luovutettaessa osakkeita työntekijälle alle käyvän arvon, voidaan työntekijän maksaman vastikkeen arvon ylittävää osaa verottaa joko tämän saamana palkkana tai lahjana, riippuen lahjoituksen tarkoituksesta ja tulkitsemisesta.¹⁰ Problematiikkaa oikean verotustavan valinnasta käydään tarkemmin läpi luvussa 5.

Lahjanluonteinen kauppa on lahjan ja kaupan yhdistelmä, jossa alihintaisen luovutuksen kauppahinta alittaa käyvän arvon perintö- ja lahjaverolain 18.3 §:n tarkoittamalla tavalla. Lahjanluoteisuus ei kuitenkaan toteudu kaikissa alihintaisissa kaupoissa, vaan luovutusta tulee aina tarkastella omana tapauksenaan ja katsoa toteutuuko luovutuksessa lahjan tunnusmerkit. Verotuksessa lahjanluonteinen kauppa tulee kyseeseen silloin, kun käyvästä arvosta poiketaan ostajan hyväksi 25 prosenttia tai enemmän.¹¹

⁷ Puronen 2011, s. 28-31

⁸ Lindgren Verotus 5/2014, s. 485

⁹ Kess 2011, s. 25 ja Puronen 2011, s. 27-35

¹⁰ Rajanvetoa palkan ja lahjan välillä käsitellään pääluvussa 5

¹¹ Immonen –Lindgren 2013, s. 189 ja Lakari 2014, s. 12-13

2.1.1 Lahjaveroluokat

Alla olevista taulukoista selviää lahjaveron määrä 1.1.2017 alkaen. Vero määräytyy lahjan suuruuden ja sukulaissuhteen mukaan. I-veroluokkaan kuuluvat lahjanantajan avio- puoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan perintökaaren 8.2 §:ssä tarkoitettu avustus. II-veroluokkaan kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat.¹²

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
5 000 – 25 000	100	8%
25 000 – 55 000	1 700	10%
55 000 – 200 000	4 700	12%
200 000 – 1 000 000	22 100	15%
1 000 000 -	142 100	17%

Taulukko 1 I-veroluokka

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
5 000 – 25 000	100	19%
25 000 – 55 000	3 900	25%
55 000 – 200 000	11 400	29%
200 000 – 1 000 000	53 450	31%
1 000 000 -	301 450	33%

Taulukko 2 II-veroluokka

2.1.2 Lahja tai lahjanluonteinen kauppa ja sukupolvenvaihdoshuojennus

Lahjanluonteisiin kaappoihin voidaan soveltaa perintö- ja lahjaverolain 18.3 §:n 3/4-säännöksen lisäksi myös kyseisen lain 55 §:n säännöstä, jota kutsutaan 1/2-säännöksi. Lahjan-

¹² Lakari –Engblom 2012, s. 46-51

luonteisissa kaupoissa lahjan saaja välttyy lahjaverolta, kunhan vastike on 76–100 prosenttia käyvästä arvosta. Mikäli kyseessä on sukupolvenvaihdostilanne ja perintö- ja lahjaverolain 55 §:n edellytykset sukupolvenvaihdoshuojennuksesta täyttyvät, vastikkeeksi riittää enemmän kuin puolet käyvästä arvosta, jotta vastikkeen ylittävä osuus on lahjaverosta verovapaa. Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n säännöstä voidaan soveltaa tilanteissa, joissa vastike sijoittuu 50 prosentin ja 75 prosentin väliin luovutettavien osakkeiden käyvästä arvosta. Näin ollen, jos on kyse 55 §:n mukaisesta luovutuksesta, on mahdollista soveltaa 55.5 §:ä erityissäännöksenä 18.3 §:n sijaan (*lex specialis*).¹³ Jos maksettava vastike on tasan 50 prosenttia tai alle 50 prosenttia osakkeiden käyvästä arvosta, lasketaan huojenus suhteelliselle osalle eli sille osalle, joka alittaa kauppahinnan käyvän arvon. Kyse on tällöin niin sanotusta osittaishuojennuksesta. Sukupolvenvaihdoshuojennus käydään läpi neljännessä luvussa, jossa käsitellään huojenuksen edellytykset ja kokonais- ja osittaishuojennuksen laskenta. Kokoavasti lahjaveron suorittamisvelvollisuus eri vastikevaihtoehtoisissa ja voidaanko luovutukseen soveltaa sukupolvenvaihdoshuojennusta selviää alla olevasta listauksesta:

- Maksettu vastike on käyvän hinnan mukainen, kysymykseen ei tule lahjaverotus
- Jos maksettu vastike on vähintään 75 prosenttia käyvästä arvosta, kysymykseen ei tule lahjaverotus (PerVL 18.3 §)
- Jos maksettu vastike on yli 50 prosenttia, mutta alle 75 prosenttia käyvästä arvosta, voidaan lahjaverotus huojentaa edellytyksien täytyessä (PerVL 55.1 §) täydestä eli lahjaverotusta ei panna maksuun (kokonaishuojennus)
- Jos maksettu vastike on 50 prosenttia tai alle käyvästä arvosta, lahjaverotus tulee maksettavaksi, mutta sitä voidaan huojentaa osittain (osittainen huojenus)¹⁴

2.2 Omistuskauppa

Omistuskaupassa eli osakekaupassa on kysymys kaupasta, jossa luovutuksen kohteena ovat osakeyhtiön osakkeet. Omistuskaupassa kaupan tarkoituksena on omistuksen siirto myyjältä ostajalle vastiketta vastaan. Oikeudellista luonteeltaan osakekauppa on irtaimen kauppaa. Kun ostajat ovat yksityishenkilöitä, toteutetaan kauppa yleensä tätä varten perustetun holding-yhtiön lukuun. Sukupolvenvaihdostilanteissa vastikkeellisuus tulee yleensä kyseeseen, kun luovutus tehdään perheen ulkopuoliselle henkilölle, kuten yrityksen työntekijälle.¹⁵

¹³ Immonen –Lindgren 2013, s.192-193 ja Puroinen 2011, s. 623-625

¹⁴ Immonen –Lindgren 2013, s. 192-194

¹⁵ Lakari –Engblom 2012, s. 40-41

Osakeyhtiöön liittyy tiiviisti osakkeiden vapaa luovutettavuus. Osakkeet voidaan lähtökohtaisesti myydä kenelle tahansa halutuilla ehdoilla, ilman että osakkeenomistaja tarvitsisi erillistä lupaa yhtiöltä tai muilta kyseisen yhtiön osakkeenomistajilta. Osakkeiden vapaata luovutettavuutta voidaan yhtiöoikeudellisesti rajoittaa ainoastaan yhtiöjärjestykseen otetuilla lunastus- tai suostumuslausekkeilla, sekä lisäksi osakkeenomistajien välillä sopimuksilla, kuten osakassopimuksella.

Yhtiöjärjestyksestä tulee tarkastaa ennen luovutusta, että siihen ei ole otettu osakeyhtiölain (OYL 21.6.2006/624) 3 luvun 7 ja 8 pykälän tarkoittamia lunastus- tai suostumuslausekkeitä. Yhtiöjärjestyksessä olevat lausekkeet koskevat kaikkia osakkeenomistajia ja myös kolmansia osapuolia. Lunastuslausekkeella voidaan antaa yhtiölle, osakkeenomistajille tai muille oikeus lunastaa yhtiön ulkopuoliselle ostajalle siirtyvät osakkeet lunastuslausekkeen ehdoilla. Suostumuslausekkeella voidaan taas evätä ostaja kokonaan. Suostumuslausekkeella pyritään positiivisin ehtokriteerein määrittelemään osakkeenomistajan kelpoisuusehdot. Ostajan epääminen vaatii yhtiön kannalta merkityksellisen seikan. Lausekkeella voidaan evätä vain hallinnolliset oikeudet, kuten oikeuden äänestää osakkeiden suomien äänien perusteella. Taloudelliset oikeudet, muun ohessa oikeuden osinkoon, ostaja saa joka tapauksessa. Osakassopimuksessa voi olla taas ehtoja ja rajoituksia, kuten luovutuskielto, luovutusrajoitus tai etuosto-oikeus. Osakekaupassa ostajana voi olla myös yhtiö itse, jolloin kyseessä on omien osakkeiden hankinta.¹⁶ Omien osakkeiden hankintaa käsitellään luvussa 2.5.

Ostajan verotuksessa tulee lähtökohtaisesti kyseen varainsiirtoverotus. Varainsiirtoveron määrä on 1,6 prosenttia kauppahinnasta, kun kyseessä on suomalaisen yhtiön osakkeet tai osuudet. Jos kyseessä on kuitenkin pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa harjoittavan yhtiön osakkeet, sovelletaan 2 prosentin verokantaa. Jos kyseessä on pörssinoteerattu yhtiö, on kauppa varainsiirtoveroton. Varainsiirtoveroa ei tule maksettavaksi tapauksissa, joissa molemmat kaupan osapuolet ovat Suomessa rajoitetusti verovelvollisia.¹⁷

Osakkeiden hankintamenoksi tulee ostajan verotuksessa osakkeiden kauppahinta sekä siihen lisättyä osakkeiden hankintaan välittömästi liittyvät kustannukset ja varainsiirtovero. Välittömiä kustannuksia voivat olla esimerkiksi due diligence¹⁸ –kustannukset tai muut ostokohteen tutkimisesta aiheutuneet kulut. Osakkeet hankitaan yleensä käyttöomaisuusosakkeiksi, jolloin elinkeinoverolain 42.1 §:n mukaan osakkeista ei voida tehdä

¹⁶ Immonen –Lindgren 2013, s. 24-28

¹⁷ Juusela –Tuominen 2014, s. 33

¹⁸ Due diligence –tarkastus eli kaupan sisällön selvittäminen. Voidaan jakaa esim. liiketoiminta-, oikeudelliseen-, taloudelliseen ja verotukselliseen selvitykseen sekä ympäristöriskeihin. Kts. lisää: Immonen –Lindgren 2013, s. 31-33

juoksevia arvonalentumispoistoja. Osakkeiden hankintameno voidaan vähentää vain luovutettaessa osakkeet edelleen. Jos kyseessä on verovapaa luovutus, ei hankintamenoa voida vähentää.¹⁹

Ostaja saattaa tarvita ulkopuolista rahoitusta osakkeiden ostoon. Tällaisen velan korko on tuloverolain 58 §:n mukaan vähennyskelpoinen meno, koska koron katsotaan aiheutuvan pääomatulon hankkimisesta ja tällöin se voidaan vähentää ostajan pääomatulosta. Elinkeinoverolain 18a §:n mukaan korkomenot ovat vähennyskelpoisia siltä osin, kun ne ovat korkotulojen suuruiset. Korkoa suuremmat korkomenot (nettokorkomenot) ovat vähennyskelpoisia, jos ne ovat verovuonna enintään 500 000 euroa. Korkomenojen vähennyskelpoisuutta voidaan myös rajoittaa tietyissä tilanteissa. Tällaisia tilanteita ovat tapaukset, joissa ostaja maksaa korot osapuolelle, joka on välittömästi tai välillisesti etuhyteydessä ostajaan ja koron taso ylittää markkinaehtoisen koron määrän eli koron taso on korkeampi kuin mitä kolmas osapuoli olisi valmis maksamaan korkoa vastaavasta lainasta (VML 18.12.1995/1558 31 §).²⁰

2.3 Liiketoimintakauppa

Liiketoimintakaupassa eli substanssikaupassa on kysymys liiketoiminnan ja siihen sisältyvien koneiden, kaluston, varaston ja muun vastaavanlaisen omaisuuden myynnistä liiketoiminnan jatkajalle. Liiketoimintakaupassa myyjänä on osakeyhtiö, kun taas edellä käsitellyssä omistuskaupassa myyjätahona on osakkeenomistaja. Liiketoimintakauppa on omistuskaupan tavoin oikeudelliselta luonteeltaan irtaimen kauppaa liiketoiminnan irtaimen liikeomaisuuden osalta ja kiinteistönkauppaa kiinteän omaisuuden osalta. Kiinteistön kaupassa tulee ottaa huomioon maakaaren määräykset. Kauppahinnan keventämiseksi kiinteistö voidaan jättää liiketoimintakaupan ulkopuolelle.²¹

Liiketoimintaan liittyy tiiviisti liikearvo, jota voidaan kuvata kauppahinnan ja yrityksen oman pääoman erotuksena. Yhtiön liikearvo käsittää yksinkertaisesti selitettynä yhtiön tulevaisuuden tulonodotukset. Yleensä myyjän asettamaan kauppahintaan sisältyy liikearvon osuus. Jos kauppahinnassa ei olisi liikearvoa laisinkaan, voisi myös olettaa, että yhtiöllä ei ole tulevaisuudessa tuotonodotuksia. Kirjanpitolain mukaan liikearvo poistetaan tilinpäätöksessä tasaerin pääsääntöisesti viidessä vuodessa ja erityisin syin 20 vuodessa. Verotuksessa liikearvo poistetaan elinkeinoverolain 24 luvun mukaan tasapoistoina taloudellisena vaikutusaikanaan ja viimeistään 10 vuoden kuluessa. Osakekaupassa

¹⁹ Immonen –Lindgren 2013, s. 72-73 ja Juusela –Tuominen 2014, s. 33

²⁰ Immonen –Lindgren 2013, s. 73-74 ja Juusela –Tuominen 2014, s. 33-34

²¹ Ossa 2014, s. 59

liikearvoa ei voida poistaa, sillä se on osa hankintamenoa ja hankintamenosta ei voida tehdä juoksevia poistoja (EVL 42.1 §).²²

2.3.1 *Liiketoimintakauppa ja verotus*

Myytäessä liiketoiminta yritykselle syntyy veronalainen luovutus, joka verotetaan joko EVL- tai TVL-tulolähteessä riippuen yrityksen myytävästä liiketoiminnasta käytettyä tulolähdettä. Kauppahinta jaetaan taseen omaisuuserille ja ylimääräinen kauppahinta merkitään liikearvon hinnaksi. Poistamattomat hankintamenot voidaan vähentää omaisuuserien verotuksessa. Jos myytävässä liiketoiminnassa on tehtyjä varauksia, purkautuvat varaukset kaupassa (EVL 46a §). Myyjäyhtiössä liiketoimintakaupan tulosta verotetaan 20 prosentin yhtiöverokannan mukaan. Jos myyjäyhtiöllä on verotappiota kyseisessä tulolähteessä, voidaan luovutusvoittoa laskettaessa verotappiot vähentää, mutta niitä ei voida siirtää ostajalle. Jos liiketoimintakauppa on myyjäyhtiölle tappiollinen, voidaan nämä tappiot vahvistaa luovuttavalle yhtiölle.²³

Ostajan verotuksessa hankintameno määräytyy siten, kun kauppahinta on kohdistunut hankittuun omaisuuteen. Hankintamenon osoittamista helpottaa kauppakirjaan tehty erillinen selvitys kauppahinnan osien jakautumisesta. Elinkeinoverolain poistojärjestelmää silmällä pitäen on myös hyvä yksilöidä kauppahinta, sillä poistojärjestelmä on erilainen eri omaisuuserille. Kohdentaminen eri omaisuuserille tulee tehdä samoin perustein sekä myyjän että ostajan osalta, mikä jo sinällään puoltaa erittelyä kauppakirjassa.

Osa, jota ei voida allokoida millekään muulle tase-erälle, on jo aikaisemmin mainittua liikearvoa. Liikearvo vähennetään kaupantekovuonna. Jos liikearvon taloudellinen vaikutusaika ylittää kolme vuotta, poistetaan liikearvo tasapoistoin sen taloudellisena vaikutusajana, mutta viimeistään 10 vuodessa. Immosen mukaan sukupolvenvaihdostilanteissa vaikutusaika on yleisesti yli kolme vuotta, joten se yleensä poistetaan jaksotettuna.²⁴

Ostajalle liiketoimintakauppa on varainsiirtoverotuksessa huomioitava normaali veronalainen tapahtuma. Kiinteistöistä varainsiirtoveroa tulee maksettavaksi neljä prosenttia ja arvopapereista 1,6 prosenttia kauppahinnasta. Jos yhtiö harjoittaa pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa, tällaisten osakkeiden luovutukseen sovelletaan 2 prosentin verokantaa. Varainsiirtovero ei tule myöskään kyseeseen, jos molemmat kaupan osapuolet ovat Suomessa rajoitetusti verovelvollisia.²⁵

²² Immonen –Lindgren 2013, s. 28-30

²³ Ossa 2014, s. 38-39

²⁴ Immonen –Lindgren 2013, s. 77

²⁵ Juusela –Tuominen 2014, s. 33

2.3.2 Liiketoimintakauppa ja peitelty osinko

Substanssikaupassa voidaan myös myydä omaisuutta alihintaan, jolloin myyjäyhtiön varallisuus vähenee, kun luovutuksesta ei saada tilalle täyttä vastiketta. Luovutuksesta voidaan katsoa syntyvän lahja jatkajalle tai jatkajan omistuksessa olevalle yritykselle: nämä voidaan yleisesti olettaa olevan omistajien lähipiiriä, sillä tuntemattomalle, ulkopuoliselle taholle harvoin myydään alihintaan. Tällöin tulee sovellettavaksi pääsääntöisesti peitelty osinko (VML 28 § ja 29). Vaikka peitelty osinko tulisikin kyseeseen, se ei Isotalon mukaan estä verotettavan lahjan syntymistä. Isotalon mukaan tilanteessa, jossa ensin jaettaisiin avoimesti tietty varallisuus yhtiöstä ulos ja jonka jälkeen myytäisiin varat alihintaan lähipiiriin kuuluville henkilöille tai heidän omistamille yhtiöille, tulisi ensiksi kyseen varojenjaon tuloverotus ja tämän jälkeen lahjaverotus. Isotalo toteaa edelleen, että peiteltyä osinkoa ei tule käsitellä kevyemmin kuin vastaavaa järjestelyä avoimen osingon kohdalla.²⁶

Peitelty osinko voi tulla myös kyseeseen sisäisissä kaupoissa. Sisäisissä kaupoissa yleisesti yrityksen omistus vaihtuu vain muodollisesti ja määräysvalta säilyy kaupan jälkeenkin ”entisillä” omistajilla. Sisäisessä kaupassa myyjä ja ostaja ovat samaa etupiiriä.

KHO 1988 B 567

X oli 19.9.1977 myynyt omistamansa 693 A Oy:n osaketta B Oy:lle 4.200.000 mk:n hinnasta ja yhtiön toinen osakas Y 297 osaketta 1.800.000 mk:n hinnasta. Samana päivänä X oli myynyt 133 B Oy:n osaketta A Oy:lle 1.050.000 mk:n hinnasta ja Y 57 osaketta 450.000 mk:n hinnasta. Kauppojen jälkeen A Oy:n 1.000 osakkeesta omisti B Oy 990 kappaletta, X 7 kappaletta ja Y 3 kappaletta. B Oy:n 200 osakkeesta omisti A Oy 190 kappaletta, X 7 kappaletta ja Y 3 kappaletta. Ottaen huomioon kauppojen samanaikaisuuden ja sen, ettei osakkaiden määräysvalta ollut tosiasiallisesti yhtiöissä muuttunut sekä sen, ettei osakekaupoilla ollut liiketaloudellisia tai muitakaan kuin verotuksellisia perusteita, KHO katsoi, että A:n tuloon oli luettava verotuslain 56 ja 57 §:n nojalla valituksessa vaaditut 3.424.000 mk. Uudelleen toimitettu verotus vuodelta 1977.

KHO 1989 B 550

Kahden osakeyhtiön osakekannan omistavat, yhtiöissä toimivat kaksi osakasta myivät yhtiön, jonka käyttöomaisuuden hankinnat huomattavalta osalta oli rahoitettu valtionavustuksilla, osakkeet toiselle omistamalleen yhtiölle. Tämän jälkeen välittömästi suoritettiin tytäryhtiöfuusio siirtyvän käyttöomaisuuden arvonkorotuksineen. Osakkaan

²⁶ Isotalo Edilex 2013/29, s. 5.

verotuksessa osa hänen saamastaan yli viisi vuotta omistamiensa osakkeiden kauppahinnasta voitiin verotuslain 56 ja 57 §:n nojalla lukea hänen tulokseen peiteltynä osingonjakona. Äänestys 4-3.

KHO 1992 taltio 2295

Verolautakunnan valtionasiamies ja kunnanasiamies vaativat, että puolisoiden verotukset kumotaan ja asia palautetaan verolautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi sen selvittämiseksi, voidaanko puolisoiden omistaman osakeyhtiön osakekannan myyntiin toiselle osakeyhtiölle soveltaa verotuslain 56 ja 57 §:n säännöksiä

2.4 Osakeanti suunnattuna tai suuntaamattomana

Osakeyhtiölain 9.1 §:n mukaan yhtiö voi antaa uusia osakkeita tai luovuttaa hallussaan olevia omia osakkeitaan (osakeanti). Osakeannissa voidaan antaa osakkeita merkittäväksi maksua vastaan (maksullinen osakeanti) tai antaa osakkeita maksutta (maksuton osakeanti). Maksuttomassa osakeannissa osakkeet luovutetaan nimensä mukaisesti täysin vastikkeetta. Maksullisessa osakeannissa taas maksetaan osakkeiden merkintähinta. Maksettu merkintähinta voidaan lisätä joko oman pääoman lisäykseksi tai tapauksissa, joissa ei haluta korottaa osakepääomaa, voidaan merkintä tehdä sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (svop-rahasto). Osakkeiden tuottamat osakeoikeudet siirtyvät vasta, kun osakkeet on luovutettu yhtiön hallusta merkitsijöille: osakkeiden ollessa vielä yhtiön hallussa ne eivät tuota osakeoikeuksia. Sekä omien osakkeiden ja uusien osakkeiden luovuttaminen osakeantitapahtumana on käytännöltään ja toiminnoiltaan samanlaisia. Osakkeenomistajan näkökulmasta katsoen pääsääntöisesti on merkityksetöntä, että onko kyseessä uusien osakkeiden tai omien osakkeiden antamisesta. Myös velkojan näkökulmasta asia on merkityksetön, sillä järjestely ei vaikuta velkojaan.²⁷

Osakeanti voidaan tehdä joko suunnattuna tai suuntaamattomana. Suuntaamattomassa osakeannissa yhtiön osakkeenomistajat saavat merkitä osakkeita aiemman omistuksena perusteella yhtäläisin etuoikeuksin. Merkintäetuoikeiden tarkoitus on suojata vanhoja osakkeenomistajia.

Sukupolvenvaihdos- tai omistajanvaihdostilanteissa on kyse suunnatusta annista toiminnan jatkajalle, jolloin toiminnan jatkaja, joka ei ennestään omista yhtiön osakkeita, saa osakeannissa merkintäoikeuden yhtiön ulkopuolisena tahona tai vaihtoehtoisesti nykyisten osakkeenomistajien yhtäläisestä merkintäetuoikeudesta poiketaan toiminnan jatkajan hyväksi. Jälkimmäisessä tilanteessa vanhojen omistajien osakemäärä ei itsessään muutu, mutta heidän osuutensa laimenevat eli dilutoituvat.

²⁷ Lakari –Engblom 2012, s. 121

Suunnatussa annissa voidaan antaa joko uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia osakkeita. Yhtiö voi hankkia omia osakkeita osakeyhtiölain 15 luvun mukaisesti ostamalla niitä osakkeenomistajiltaan (hankkiminen), pakkolunastamalla (lunastaminen) tai suuntaamalla maksuttoman osakeannin itselleen (OYL 9 luku 20 §).²⁸

Suunnattu osakeanti yhtiön ulkopuoliselle tai osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta poikkeaminen vaatii painavan taloudellisen syyn, minkä lisäksi päätöksenteko edellyttää yhtiökokouksessa 2/3 annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista. Verohallinnon ohjeen mukaan omistajanvaihdos- ja sukupolvenvaihdostilanteissa yleensä tarkoituksena on yrityksen toiminnan jatkaminen, joka luetaan painavaksi taloudelliseksi syyksi. Verohallinnon ohjeessa todetaan myös, että sukupolvenvaihdostilanteissa samoin kuin omistajanvaihdostilanteissa on usein kyse suppeamisteisistä yhtiöistä. Kapean omistuspohjan yhtiöissä ei tarvitse huolehtia osakeyhtiölain määräänmistöpäätöksiä koskevista säännöksistä, sillä päätökset voidaan tehdä nopeammin, joustavammin sekä jopa yksipuolisesti, koska yleensä toimille ei ole vastustajia vaan se on haluttu jatkumo.²⁹

Esimerkki 1

Jos A ja B omistavat yrityksen X Oy:n puoliksi molemmat 100 osakkeen turvin. A ja B haluavat vähitellen luopua täysipäiväisestä toiminnasta ja suuntaavat pitkäaikaiselle työntekijälle C suunnatun osakeannin, jossa C saa merkitä 300 kappaletta uusia osakkeita. Osakeannin jälkeen omistusrakenne on muuttunut selvästi ja A ja B omistavat enää 20 % kumpikin ja uusi osakas C omistaa 60 % yhtiön osakkeista.

Esimerkissä mainitun tilanteen jälkeen on vielä mahdollista tehdä uusi osakeanti tai muu järjestely, jolla omistus voidaan siirtää vielä laajemmin tai täysin osakkaan C omistukseen. Osakeanti on hyvä keino, kun omistusta halutaan siirtää vaiheittain liiketoiminnan jatkajalle. Tällaisen järjestelyn taustalla on usein pohjustaa tulevia järjestelyjä, joissa loppuosakin yrityksen osakkeista on tarkoitus luovuttaa jatkajalle. Immosen ja Lindgrenin mukaan järjestely myös pienentää kynnystä varsinaiselle omistusjärjestelylle.³⁰

Osakeyhtiölaissa on erotettu toisistaan osakeanti ja osakepääoman korottaminen. Osakeannin säädökset ovat osakeyhtiölain 9 luvussa ja osakepääoman korottamisen säädökset osakeyhtiölain 11 luvussa. Osakeanti ja pääoman sijoitus eivät aina ole toisistaan riippuvaisia tapahtumia. On täysin mahdollista, että yhtiö laskee liikkeelle osakkeita ilman, että osakkeiden merkitsijät tekisivät yhtiöön pääoman sijoituksia (maksuton osakeanti). Vastaavasti yhtiöön voidaan tehdä pääoman sijoituksia ilman, että uusia osakkeita laskettaisiin liikkeelle. Tämä menettely on mahdollistettu uudessa osakeyhtiölaissa valitsemalla

²⁸ Immonen –Lindgren: Onnistunut sukupolvenvaihdos 2013, s.196

²⁹ Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 5.1

³⁰ Juusela –Tuominen 2014, s. 262

pääsäännöksi osakkeen nimellisarvottomuus. Osakeyhtiö yhtiömuotona mahdollistaa joustavan toiminnan osakkeiden antamisen ja pääoman sijoitusten suhteen, mutta samalla tulee huomioida, että osakeyhtiölain suomalla joustavuudella voi olla myös erittäin suuret verovaikutukset yhtiölle ja yhtiön omistajille.³¹

Olettaman mukaan merkintähinta merkitään osakepääoman korotukseksi, jos yhtiö antaa osakeannissa uusia osakkeita. Osakeantipäätöksessä voidaan kuitenkin poiketa tästä ja merkintähinta voidaan merkitä kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Jos taas kyseessä on yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovutus, on olettama päinvastainen. Omia osakkeita luovutettaessa merkintähinta merkitään sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Tässäkin tapauksessa osakeantipäätöksessä voidaan poiketa kirjausta koskevasta olettamasta ja merkitä merkintähinta kokonaan tai osittain osakepääomaan kuitenkin kirjanpitolain säädökset huomioiden. Lain olettamat voidaan ohittaa kummassakin edellä mainitussa tapauksessa. Se mihin merkintähinta merkitään, vaikuttaa myöhemmin varojen jakamisessa. Osakeyhtiölain 13 luvussa on säädetty sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston jakamisesta. Rahastosta voidaan jakaa varoja luvussa säädettyjen periaatteiden mukaisesti rahastojakona. Rahastojakoon ei liity tässä tapauksessa velkojansuojamenettelyä. Jos varoja jaetaan osakepääomasta, joka on yhtiöön sidottua pääomaa, on varojen jaon edellytyksenä pääsääntöisesti osakeyhtiölain 14 luvun mukainen velkojansuojamenettelyn läpikäyminen. On erityisen tärkeää mihin osakeannista saatava merkintähinta merkitään. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitseminen tekee varojen liikkutuksesta löyhempää, mutta vastaavasti osakepääomaan merkitseminen vahvistaa rahoittajien intressejä.³²

2.4.1 Osakeanti ja erilaiset osakkeet sekä merkintähinta

Osakkeet ovat lähtökohtaisesti samanlaisia eli ne tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet. Yhtiöjärjestyksessä tästä voidaan poiketa eli osakkeista voidaan tehdä erilaisia yhtiöjärjestyksen määräyksellä. Yleisemmin erilaisuus voi antaa osakkeenomistajalle erilaisen äänioikeuden tai paremman oikeuden mahdolliseen voiton tai muun varallisuuden jakoon. Osakeannissa voidaan antaa samanlaisia osakkeita kuin muutkin yhtiön osakkeet ovat, mutta on myös mahdollista antaa erilaisia omaa osakesarjaa olevia osakkeita. Osakkeiden erilaisuuden tarkoituksena on säädellä omistajien välisiä oikeuksia. Aikaisemmin tässä luvussa käytettyä esimerkkiä hyväksikäyttäen voitaisiin esimerkiksi C:lle luovuttaa osakkeita, joilla ei olisi samanlaista oikeutta voittoon kuin A:lla ja B:llä on, vaikka osakkeet kuitenkin antaisivat yhtäläiset oikeudet tehdä päätöksiä yrityksen tulevaisuuden suh-

³¹ Lakari –Engblom 2012, s. 121 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 197-198

³² Immonen –Lindgren 2013, s. 198-199

teen ja näin ollen vahventaa C:n asemaa yhtiön päätöksenteossa ja tulevaisuuden rakentamisessa. Lopullista siirtoa ajatellen ei ole merkityksellistä katsoa osakkeiden tuomia erilaisia oikeuksia vaan tärkeämmässä roolissa on nimenomaan määrä laadun sijaan. Toisin sanoen osakkeiden erilaisuus ei vaikuta osakkeen arvonmäärittelyyn suhteessa osakkeiden suomiin oikeuksiin. Osakeannissa merkittävien osakkeiden merkintähinnassa tulee ottaa huomioon yhdenvertaisuus, mutta siitä voidaan poiketa osakkeenomistajien suostuessa poikkeavaan hinnoitteluun. Voidaan olettaa, ettei myöskään yhdenvertaisuus muodostu ongelmaksi harvaan omistetussa osakeyhtiössä osakkeen merkintähinnan osalta, kunhan kaikki omistajat haluavat osakeannin merkitsijän liiketoiminnan jatkajaksi.³³ Yhtiöoikeudellisesti katsottuna voidaan yleisesti todeta, että osakeannin merkintähintaongelma realisoituu, jos joku osakkaista vastustaa osakeantia.³⁴

Osakeannissa osakkeen merkitsijän hankintamenoksi muodostuu osakkeen merkintähinta. Tämä merkintähinta vähentää mahdollisten jatkuvoitusten luovutusvoittoa; asiaa käsitellään tarkemmin tuonnempana. Hankintamenon kannalta osakkeenmerkitsijälle on merkityksetöntä, kirjaako yhtiö merkintähinnan osakepääomaan vai svop-rahastoon. Jos merkitsijällä on kuitenkin kyseisen yhtiön osakkeita, jotka on hankittu ennen 1.1.2005, jaetaan uudessa osakeannissa merkittyjen osakkeiden merkintähinta TVL 47.3 §:n mukaan uusien ja vanhojen osakkeiden kesken kaikkien osakkeiden yhteiseksi hankintamenoksi. Vaikka osakkeet saataisiin myöhemmässä annissa maksutta, se ei vaikuta tällöin merkintähinnan muodostumiseen.³⁵

Esimerkki 2

A on X Oy:n osakkeenomistaja ja A on oikeutettu maksuttomaan osakeantiin, jossa osakkeenomistajat saavat merkata kaksi uutta osaketta yhtä X Oy:n osaketta kohden. Osakeannin jälkeen A omistaa 150 X Oy:n osaketta. Merkintähinta jaetaan uusien ja vanhojen kesken, jolloin alkuperäinen 120 euroa jaetaan kolmella eli osakekohtaiseksi hankintamenoksi annin jälkeen saadaan 40 euroa.

Esimerkki 3

A on X Oy:n osakkeenomistaja ja A on oikeutettu maksulliseen osakeantiin, jossa osakkeenomistajat saavat merkata yhden uuden osakkeen osaketta kohden. Osakkeen merkintähinta annissa on 500 euroa. A omisti entuudestaan 50 osaketta, joiden osakekohtainen hankintameno on 120 euroa. Annin jälkeen A omistaa 100 osaketta ja osakkeen hankintamenoksi tulee aikaisemmin maksettu 120 euroa lisättynä uuden annin 500 euroa eli 620 euroa jaettuna kahdella eli 310 euroa. määrällä. Osakeannin jälkeen kaikkien osakkeiden hankintahinta on 310 euroa.

³³ Immonen –Lindgren 2013, s. 199-200

³⁴ Juusela –Tuominen 2014, s. 262

³⁵ Juusela –Tuominen 2014, s. 262-263 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 206-207

Edellä olevan esimerkin tapaista jakoa ei tehdä, jos osakkeita merkitään suunnatussa annissa eli muun kuin vanhan omistuksen suhteen. Osakkeiden hankintameno on tällöin annissa käytetty merkintähinta. Tämä pätee myös, jos osakkeet kirjataan yritysvarallisuuteen ja merkintään sovelletaan elinkeinoverolakia.³⁶

2.4.2 Osakeanti ja verotus

Sukupolvenvaihdos voidaan tehdä joko suunnatulla tai suuntaamattomalla osakeannilla. Suuntaamattomassa annissa muut osakkeenomistajat jättävät osakeannin oikeudet käyttämättä ja suunnatussa annissa suostutaan järjestelyyn, jossa joku muu saa merkitä alihintaan osakkeita. Molemmissa tilanteissa päädytään samaan lopputulokseen ja Isotalon mukaan molempia tapahtumia tulisi käsitellä verotuksessa yhdenvertaisesti, sillä ero toteutustavoissa on vain tekninen. Isotalon mielestä kummassakaan tapauksessa ei tulisi soveltaa sukupolvenvaihdoshuojennusta. Verohallinnon ohjeessa ja muussa aihetta käsittelevässä oikeuskirjallisuudessa kuitenkin katsotaan, että sukupolvenvaihdoshuojennus sopii sovellettavaksi molemmissa tilanteissa.³⁷

Yleensä sukupolvenvaihdos toteutetaan käyttämällä suunnattua osakeantia. Tällöin osakkeen merkintähinta yleensä hinnoitellaan jatkajalle edulliseksi tai jopa täysin vastikkeettomaksi. Alihinnoiteltu luovutus on perusteltua, jos sille on yhtiön kannalta merkittävä taloudellinen merkitys. Kun jatkaja merkitsee osakkeita alihintaan ja muut osakkeenomistajat eivät, muiden osakkeenomistajien omistusosuus dilutoituu ja nämä osakkeenomistajat - jättämällä osakkeet merkitsemättä - antavat veroteknisesti lahjan. Lahjaksi kuvatuissa tilanteissa katsotaan osakkeiden käyvän arvon ja osakkeista mahdollisesti maksettavan merkintähinnan erotus. Jos lahjoittamistarkoitusta sekä sukulaisuussuhdetta tai muuta läheistä suhdetta ei ole, voidaan saatua etua pitää ansiotulona. Jos huojuennusedellytykset täyttyvät, voidaan lahjaa verottaa perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennusten mukaisesti.³⁸ Huojennusta on käsitelty laajemmin jäljempänä pääluvussa 4.

Yhtiön tulee maksaa saamastaan merkintähinnasta varainsiirtoveroa vain, jos se saa merkinnässä apportiomaisuutena arvopapereita tai kiinteistöjä. Osakkeiden merkitsijän kannalta osakkeiden merkitseminen ei ole varainsiirtoveronalainen tapahtuma, mutta jos osakkeiden merkitsijä käyttää vastikkeena yhtiön hallussa olevia osakkeita, tulee varainsiirtovero suorittaa. Vero maksetaan merkintähinnasta, vaikka merkintähinta eroaisikin käyvästä arvosta.³⁹

³⁶ Immonen –Lindgren 2013, s. 206-207

³⁷ Isotalo, Edilex 2013/29, s. 19-20, Immonen –Lindgren 2013, s. 210-211 ja Kukkonen 2010, s. 510-511 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 5.3

³⁸ Immonen –Lindgren 2013, s. 207-208 ja Juusela –Tuominen 2014, s. 263-264

³⁹ Juusela –Tuominen 2014, s. 263-264 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 5.4

2.5 Omien osakkeiden hankinta

Yksi uuden jatkajan ongelmista on rahoituksen saaminen, kun omistusjärjestely tehdään vastiketta vastaan. Kohdeyhtiöllä on monissa tapauksissa likvidejä varoja paljon, mutta suunnitellulla jatkajalla ei ole välttämättä varoja järjestelyyn, saati edes vakuuksia rahoituksen saamiseen. Omien osakkeiden hankinta on yksi mahdollisuuksista helpottaa sukupolvenvaihdosta erityisesti jatkajan rahoitusaspektin kannalta. Jatkajan rahoitustaakka kevenee siltä osin, kun osakkeita myydään yhtiölle. Yhtiön osakkaat voivat luopua vapaaehtoisesti omistuksistaan ja näin ollen yhtiön varallisuus sekä arvo pienevät luovutuksen määrän mukaan. Omien osakkeiden hankinnassa on kyse varojen jaosta. Menettely on vapaaehtoinen ja se tulee pitää erillään lunastuksesta, joka taas pakottaa osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestysmääräyksen perusteella osakkeenomistajaan luopumaan osakkeistaan. Sukupolvenvaihdoksissa on kyseessä yleensä suunnattu hankkiminen eli osakkeita ei hankita suoraan osakkeiden omistajien omistusten suhteessa. Osakeyhtiölain 15 luvun 6 pykälän mukaan suunnattu hankkiminen on mahdollista, jos hankinnalle on painava taloudellinen syy. Samassa pykälässä mainitaan myös, että on kiinnitettävä erityistä huomiota tarjotun vastikkeen ja osakkeen käyvän hinnan suhteeseen. Suunnatun hankinnan hyväksyttävyyden arvioinnissa käytetään samoja kriteereitä kuin jo edellä käsitellyssä suunnatussa osakeannissa.⁴⁰

Omia osakkeita hankittaessa järjestelystä päätetään pääsääntöisesti yhtiökokouksessa. Yhtiökokous voi myös antaa hallitukselle valtuutuksen 18 kuukauden ajaksi päättää hankinnasta. Osakkeiden hankintaan voidaan käyttää vapaata omaa pääomaa, jos päätös omien osakkeiden hankinnasta tehdään jälkimmäisenä mainitun valtuutuksen turvin. Omia osakkeita koskevassa yhtiökokouksen tekemässä päätöksessä tulee käydä ilmi vähintään seuraavat asiat:

- Hankittavien osakkeiden lukumäärä tai enimmäismäärä osakelajeittain
- Miltä osakkeenomistajilta osakkeet hankitaan ja järjestys, jos osakkeet hankitaan tiettyssä järjestyksessä
- Missä ajassa osakkeenomistajan on tarjottava hankittavat osakkeet yhtiölle
- Osakkeista maksettava vastike ja perustelut maksettavan vastikkeen määrälle. Vastikkeen arvosta on tehtävä selvitys, jos vastike maksetaan muuna kuin rahana.
- Vastikkeen maksuaika.
- Hankinnan kannalta taloudellinen painava syy, jos osakkeet hankitaan muussa kuin omistuksen mukaisessa suhteessa.
- Osakkeiden hankinnan vaikutus yhtiön omaan pääomaan.

⁴⁰ Lakari –Engblom 2012, s. 105 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 213-217

Yhtiökokous päättää lopuksi osakkeiden hankkimisesta enemmistöpäätöksin. Jos kyseessä on suunnattu hankinta, tarvitaan määräenemmistöpäätös. Vaikka yhtiöissä olisi useampi osakelaji, päätökseen ei tarvita kaikkien osakelajien nimenomaista hyväksyntää. Sukupolvenvaihdostilanteissa yleensä osakkaat ovat kuitenkin yksimielisiä omien osakkeiden hankinnasta, joten enemmistöpäätös tai määräenemmistöpäätös on saavutettu.⁴¹

2.5.1 Rahoituskielto, velkojensuojamenettely ja varojen jako.

Vaikka yhtiön oma talous olisi kunnossa ja likvidejä varoja olisi paljonkin, tämä ei silti auta jatkajan rahoituksen saannissa, sillä osakeyhtiölain 13 luvun 10 pykälän mukainen rahoituskielto estää kattavasti kohdeyhtiön jatkajalle järjestettävän rahoituksen. Lain mukaan yhtiö, jonka osakkeita ollaan hankkimassa, ei saa antaa rahalainaa, varoja tai vakuutta käytettäväksi siihen tarkoitukseen, että ulkopuolinen voi näiden avulla hankkia yhtiön osakkeita. Lain 8 luvun 6 pykälän toisen momentin mukaiset lähipiiriin kuuluvat yhtiön työntekijät voivat kuitenkin 13 luvun 10 pykälän toisen momentin mukaan saada rahoitusapua omien osakkeiden ostoon, jos jakokelpoisia varoja on. Rahoituskielto ei kuitenkaan rajoita yhtiötä hankkimasta omia osakkeitaan itselleen. Yhtiö voi keventää lopullista kauppahintaa hankkimalla omia osakkeita. Kun kauppahinta maksetaan yhtiön varoista vähentää se kuitenkin samalla yhtiön tulevaisuuden varojenjakokelpoisuutta. Toisin sanoen järjestely vähentää jatkajan mahdollisia tulevaisuuden osinkotuloja, mutta helpottaa rahoituksen osalta osuuden tai koko yhtiön hankinnassa.⁴²

Yhtiön hankkiessa osakkeita omistajiltaan yhtiö tavallisesti maksaa osakkeet voitonjakokelpoisilla varoilla tai vapaan oman pääoman rahastosta. Varat voidaan myös hankkia osakepääomasta, mutta tällöin tulee ottaa huomioon osakeyhtiölain 14 luvun mukainen velkojansuojamenettely. Jos osakepääomaa käytetään omien osakkeiden hankkimiseen, on osakepääomaksi jäätävä kuitenkin vähintään 2 500 euroa. Yleisimmin varojen jaossa käytetään kuitenkin voittovaroja, joskus sijoitetun vapaan pääoman varoja ja harvemmin osakepääomaa. Osakeyhtiölain 13 luvun 1 pykälän 1 momentin mukaan osakeyhtiöstä voidaan jakaa varoja seuraavasti:

1. Voitonjaosta (osinko) ja varojen jaosta vapaan oman pääoman rahastosta
2. Osakeyhtiölain 14 luvussa tarkoitettulla osakepääoman alentamisesta
3. Osakeyhtiölain 3 ja 15 luvussa tarkoitettulla omien osakkeiden hankkimisesta ja lunastamisesta.

⁴¹ Lakari –Engblom 2012, s. 107-109

⁴² Immonen –Lindgren 2013, s. 214-217

4. Osakeyhtiölain 20 luvussa tarkoitetulla yhtiön purkamisesta ja rekisteristä poistamisesta.

Varoja voidaan jakaa vain, jos tasetesti on läpäisty eli vapaata omaa pääomaa on vielä jäljellä, kun vapaasta omasta pääomasta on vähennetty jakamatta jätettävät varat. Varojen jakaminen perustuu yhtiön viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Tasetestin lisäksi yhtiön tulee säilyä maksukykyisenä varojenjaon jälkeenkin. Osakeyhtiölain 13 luvun 2 pykälän mukaan varoja ei saa jakaa, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden.⁴³

2.5.2 *Omien osakkeiden hankkiminen ja verotus*

Lahjaverotus ei tule kysymykseen, jos osakkeet lunastetaan pakolla. Pakkolunastustilanteissa lunastushintana käytetään käypää arvoa. Jos luovutus on vapaaehtoista, voivat lahjan tunnusmerkit täytyä ja lahjaverotus realisoitua. Yhtiöstä ulos jaettavat varat omia osakkeita hankkimalla kuuluvat tuloverotuksen piiriin. Mahdollisina verotusvaihtoehtoina ovat luovutusvoittoverotus tai peitellyn osingon verottaminen. Jälkimmäinen voi tulla sovellettavaksi, jos järjestelyn tarkoituksena on välttää osingon maksusta seuraavan veron välttäminen tai jos osakkeesta maksetaan ylihintaa. Verohallinnon ohjeessa sukupolvenvaihdoksen verotuksesta mainitaan, että peitelty osinko ei tule kyseeseen, jos jatkajan omistusosuus kasvaa merkittävästi, luovuttajalle jää korkeintaan 20 prosenttia yhtiön osakkeista ja jos osakkeista maksetaan korkeintaan osakkeiden käypä arvo.⁴⁴

Jatkajalle syntyy lahja, kun osakkeista luopuva osapuoli ei vaadi osakkeista niiden käypää arvoa. Tällöin lahjan määräksi syntyy käyvän arvon ja osakkeista maksetun hinnan erotus. Jos maksettu vastike on yli $\frac{3}{4}$ käyvästä arvosta, ei lahjaverotus tule kyseeseen (PerVL 18.3). Verohallinnon ohjeen mukaan, jos lahjanantajia on vain yksi, lahjan katsotaan tulevan osakkaiden lähipiirin kuuluville osakkeenomistajille heidän keskinäisen osakeomistuksensa mukaisessa suhteessa. Jos lahjanantajia ja -saajia on useampia, katsotaan lahjansaajan saaman omaisuuden kokonaismäärästä tulleen jokaiselta luovuttajan luovuttaman määrää vastaava osuus luovutetun omaisuuden kokonaismäärästä. Osakkeita hankittaessa alihintaan kasvaa osakkeenomistajille jäävien osakeomistuksen arvo osakkeiden käyvän arvon ja maksetun vastikkeen erotuksen verran. Mikäli luovuttaja ei

⁴³ Ossa 2014, s. 157-159

⁴⁴ Puronen 2011, s. 316, Kukkonen. 2010, s. 252-254 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 4.2.1.-4.2.2.

luovuta kaikkia osakkeitaan, syntyy arvostusongelma, sillä myös luovuttajalle jäljelle jääneiden osakkeiden arvo kasvaa. Alla oleva esimerkki kuvaa lahjan syntymistä omia osakkeita hankittaessa sekä alihintaisen hankinnan synnyttämää arvostusongelmaa.⁴⁵

Esimerkki 4

Henkilö A omistaa 60 osaketta ja tuleva jatkaja B entuudestaan jo 40 osaketta. Yhtiön arvo on 1 000 euroa eli A:n osakkeiden arvo on 600 euroa ja B:n 400 euroa. Yhtiö hankkii A:lta 50 osaketta hintaan 300 euroa. Yhtiön arvoksi jää tällöin 700 euroa ($1000 - 300 = 700$ euroa) ja yhden osakkeen arvoksi 14 euroa. B:n omistuksen arvo nousee samalla 160 euroa ($560 - 400 = 160$ euroa). B:n katsotaan saavan 160 euron arvoisen lahjan. Myös A:n omistukseen jäävien 10 osakkeiden arvo nousee 100 eurosta 140 euroon.

Sukupolvenvaihdoshuojennuksen saamisen edellytyksenä on, että lahjan tulisi olla vähintään 10 prosenttia yhtiön osakkeista. Kun omia osakkeita hankitaan, maksaa yhtiö vastikkeen yleensä omasta vapaasta pääomastaan eli toisin sanoen jatkaja ei maksa vastiketta vaan yhtiö. Isotalo pitää tilannetta tästä johtuen ongelmallisena sekä myös siksi, että jatkaja ei saa järjestelyssä yhtään uutta osaketta. Verohallinnon ohjeen mukaan huojennuksen saamisen edellytyksenä nimittäin on, että lahjan arvo on vähintään 10 prosenttia yhtiön arvosta. Oikeuskirjallisuudessa huojennuksen saamiseen omien osakkeiden alihintaisen hankkimisen yhteydessä on kuitenkin suhtauduttu myönteisesti, vaikka yrityksen arvon vähimmäisosan täyttymistä sekä huojennuksen laskentaa, että sen menettämistä onkin käsitelty suppeasti.⁴⁶

Omien osakkeiden hankkimista voidaan verrata lahjanluonteiseen kauppaan. Tilanteessa, jossa jatkaja ostaa 10 prosenttia yhtiön osakkeista 51 prosentin hinnalla käyvästä arvosta, tulee tällöin lahjan arvoksi 4,9 prosenttia koko yhtiön arvosta. Lahjanluonteisessa kaupassa sukupolvenvaihdoshuojennuksen saamiseksi riittää, että jatkaja ostaa 10 prosenttia yhtiön osakkeista, kun taas verohallituksen ohjeen mukaan omien osakkeiden hankkimisessa huojennuksen saamisen edellytyksenä on riittävää, että lahjan arvo on 10 prosenttia yhtiön arvosta. Isotalo myös kritisoi 10 prosentin täyttymistä edellä mainitun probleeman vuoksi. Samoin Isotalon mukaan ongelmallista on jatkoluvutusta koskeva toiminnan jatkamisedellytys ja siihen liittyvä huojennuksen menettäminen ja sitä seuraava veron korotettu maksuunpano. Huojennuksen saajan on perintö- ja lahjaverolain

⁴⁵ Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 4.4 ja Isotalo Edilex 2013/29, s. 2-4

⁴⁶ Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 4.4 ja Isotalo Edilex 2013/29, s. 16 sekä viitattu oikeuskirjallisuus: Kukkonen 2010, s. 513, Immonen –Lindgren 2013, s. 245-247 ja Juusela –Tuominen 2014, s. 266-268

mukaan jatkettava toimintaa viiden vuoden ajan. Jatkoluovutuksia ajatellen on vaikea todeta, milloin huojennuksen saamisen edellytyksenä oleva ajallinen rajoitus jatkoluovuttaa osakkeet on tullut täytetyksi, sillä jatkaja ei saa uusia osakkeita omien osakkeiden hankinnassa. Isotalo toteaa, että huojennus menetettäisiin ja vero tulisi maksettavaksi korotettuna, jos jatkaja luovuttaisi pääosan osakkeistaan, jotka hän omisti omien osakkeiden hankintahetkellä.⁴⁷

Lindgrenin mukaan suurin ongelmatilanne omien osakkeiden hankintaan ja sukupolvenvaihdothuojennukseen liittyen on itse huojennuksen laskemisessa.⁴⁸ Korkein hallinto-oikeus on antanut asiaa koskevan päätöksen vuonna 2011 ja myös sivuuttanut silloisen Verohallinnon ohjeen (Verohallinnon ohje 547/349/2011 kohta 4.4). Verohallinto on KHO:n päätöksen johdosta korjannut ohjeen vastaamaan päätöksen mukaista oikeustilaa. Verohallinnon ohjeen ja Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan kokonaishuojennusta ei voida soveltaa, koska lahjansaaaja ei maksa itse osakkeista mitään.

KHO 2011:51

Suunnitellussa sukupolvenvaihdoksessa oli tarkoitus siirtää luopujaosakkaan omistus jatkajaosakkaalle siten, että osakeyhtiö lunastaa vapaalla omalla pääomalla luopujaosakkaalta tämän omistamat 90 kappaletta yhtiön osakkeista. Lunastuksen jälkeen lunastetut osakkeet mitätöitäisiin. Kun jatkaja omisti ennestään 10 yhtiön osaketta, yhtiön kaikki osakkeet tulisivat näin jatkajaosakkaan omistukseen. Järjestelyyn ei sovelleta perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 5 momentin säännöstä, jonka mukaan sukupolvenvaihdosluovutuksen lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta, jos luovutus on osittain vastikkeellinen ja vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta. Veroviraston ennakkoratkaisu. Äänestys 3-2

Tapauksessa ei ollut ratkaistavana, onko kyseessä perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukainen sukupolvenvaihdos, vaan soveltuuko järjestelyyn lain 55 §:n 5 momentin säännös, jonka mukaan lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta. Tapausta koskevissa perusteluissa Korkein hallinto-oikeus toteaa, että säännöstä tulisi tulkita pidättyvästi ja että sen soveltaminen on pääsääntöisesti tarkoitettu tilanteisiin, joissa jatkaja ostaa osakkeet luopujalta. Korkein hallinto-oikeus myös huomauttaa, että kyseinen järjestely ei edesauta huojennuksen taustalla olevia tavoitteita yhtiön jatkuvuuteen liittyen.⁴⁹

Ratkaisussa ei otettu kantaa muuhun kuin kokonaishuojennuksen soveltumiseen, joten osittainen huojennus voi tulla sovellettavaksi. Osittaisen huojennuksen laskentaan taval-

⁴⁷ Isotalo Edilex 2013/29, s. 16-17

⁴⁸ Lindgren 2001, s. 268 ja Verohallinnon ohje, Dnro 547/349/2011 kohta 4.4 sekä Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 4.4

⁴⁹ KHO 2011:51

lisesti käytetään osakkeiden luovutusta edeltäneen vuoden vertailuarvoa. Omien osakkeiden hankinnassa ja huojennuksen käytössä jouduttaisiin Isotalon mukaan käyttää monimutkaisia laskentatapoja. Hän myös toteaa, että olisi epäjohtonmukaista tulkita huojennussäännöksen juridisia rakenteita laajentavasti, jonka johdosta yksinkertaisen huojennuksen laskennasta olisi luovuttava. Hallituksen esityksessä myös todetaan, että soveltaminen on haastavaa erityisasiantuntijoillekin ja että verotuskäytäntö on ollut epäyhtenäistä. Tämän johdosta myös Isotalo on sitä mieltä, että sukupolvenvaihdoshuojennuksen soveltamista omien osakkeiden hankinnassa tulisi välttää. Hänen mukaansa omien osakkeiden hankintaa voitaisiin käyttää lähinnä esitoimena, jolla tarpeettomat voittovaratsaataisiin pois yhtiöstä, jonka jälkeen itse omistajanvaihdos voitaisiin tehdä normaalina osakkeiden kauppana tai lahjana. Tällöin omien osakkaiden hankintaan ei sovellettaisi huojennusta, mutta se ei myöskään aiheuttaisi monimutkaisuudenansa takia estettä joustavalle sukupolvenvaihdokselle.⁵⁰

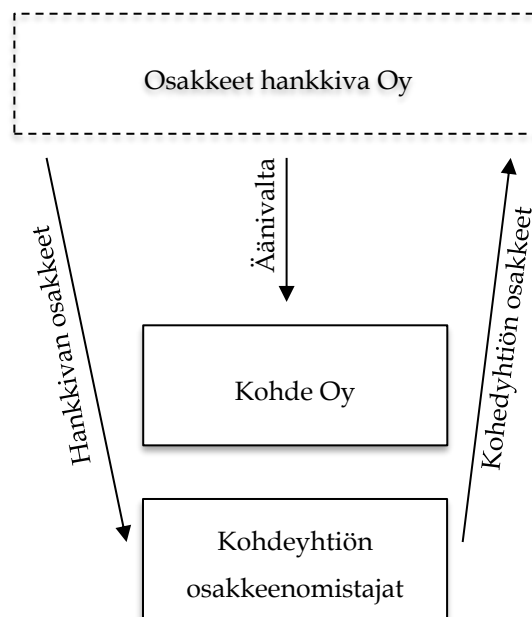
⁵⁰ HE 144/2005 kohta 3.3 ja Isotalo, Edilex 2013/29, s. 18

3 YRITYSJÄRJESTELYT

3.1 Osakevaihto

Osakkeiden vaihtaminen ei ole lopullinen omistajan vaihdos, mutta sen avulla voidaan mahdollistaa erilaisia omistuskokonaisuuksia, jotka ovat omiaan auttamaan lopullisen omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Osakevaihto ei ole lopullinen, koska luopuja saa vastikkeena jatkajan osakkeita. Osakevaihto muuttaa omistuksen kohdetta ja on siitä syystä myös erinomainen tapa, kun halutaan muuttaa yhtiörypystä konserniksi.⁵¹

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 f §:n mukaan osakevaihdolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita, ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan tai hallussaan olevia osakkeitaan. Vastike saa olla myös rahaa, mutta ei kuitenkaan enempää kuin kymmenen prosenttia vastikkeen annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

Kuvio 1 Osakevaihto

Osakevaihto on vaihtoehto osakekaupalle, jossa osakkeiden sijasta vastikkeen käytetään rahaa. Osakevaihdossa osakkeita luovuttava osapuoli voi olla sekä luonnollinen että

⁵¹ Kess 2011, s. 84-85

oikeushenkilö. Hankkiva yhtiö voi olla vain osakeyhtiö. Hankkivan yhtiön tulee myös olla jo olemassa oleva yhtiö, jotta osakevaihto voidaan tehdä verovapaasti osakeannin yhteydessä.⁵² Keskusverolautakunnan käsittelyssä oli tapaus, jossa tarkoituksena oli saada osakevaihdon jälkeen osinkotulo osana osakevaihdon vastiketta. Tapaus on selostettuna alla.

KVL 49/2008

X Oy harjoitti arvopaperikauppaa ja sijoitustoimintaa. A ja eräät muut yksityishenkilöt omistivat 52 prosenttia X Oy:n osakkeista. Heidän tarkoituksenaan oli luovuttaa omistamansa X Oy:n osakkeet kokonaan omistamalleen Y Oy:lle osakevaihdoilla. Vastikkeeksi he saivat Y Oy:n liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Tämän jälkeen X Oy:n oli tarkoitus jakaa lähes kaikki voitonjakokelpoiset varansa osinkona osakkeenomistajilleen.

Järjestely liittyi X Oy:n harjoittaman liiketoiminnan uudelleenjärjestelyyn ja järjestelylle oli olemassa liikeloudelliset syyt. Y Oy aikoi jatkaa osingonjaossa saamallaan varoilla sijoitustoimintaa ja arvopaperikauppaa. Y Oy:n ei ollut tarkoitus luovuttaa osakevaihdoissa saamiaan X Oy:n osakkeita eteenpäin. Osinkoa, jonka X Oy jakoi osakevaihdon jälkeen, ei näissä olosuhteissa pidetty vastikkeena osakevaihdoissa Y Oy:lle luovutetuista X Oy:n osakkeista.

A:n verotuksessa osakkeiden vaihtoon sovellettiin tuloverolain 45 §:n 2 momentin ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52f §:n säännöksiä osakevaihdoista. Ennakkoratkaisu vuosille 2008 ja 2009

Osakevaihdoissa ja sulautumisessa (absorptio- tai kombinaatiosulautuminen) päädytään samaan lopputulokseen, joten ne ovat monelta osaa toisiinsa rinnastettavia toimintoja. Erot johtuvat lähinnä menettelytavoista. Sulautumisessa riittää yleisesti 2/3 enemmistöllä annetuista äänistä ja osakkeista. Täyteen omistukseen johtava osakevaihto edellyttää 90 prosenttia hankittavan yhtiön äänistä ja osakkeista omistavien osakkeenomistajien suostumuksen vaihtamaan osakkeensa hankkivan yhtiön osakkeisiin. Loput 10 prosenttia hankkiva yhtiö voi lunastaa osakeyhtiölain 18 luvun mukaisesti. Sulautumista käsitellään erikseen tämän luvun neljännessä luvussa.⁵³

Osakevaihdoissa osakkeenomistajille ei synny veroseuraamuksia osakevaihtoista. Jos vastikkeena on käytetty osittain rahaa, ei verovapaus tältä osin toteudu. Osakevaihdoissa mahdollisesti syntyvää voittoa ei pidetä veronalaisena tulona eikä vastaavasti vaihdoissa syntynyttä tappiota pidetä vähennyskelpoisena menona. Edelliset säännökset löytyvät sekä EVL 52f §:n 2 momentista että TVL 45 §:n 5 momentista. Osakevaihdoissa vastaanotettujen osakkeiden hankintamenona pidetään luovutettujen osakkeiden verotuksessa

⁵² Karsio –Koila –Vartiainen –Äärilä 2012, s. 28-29 ja KHO 2005 T 254

⁵³ Airaksinen –Pulkkinen –Rasinaho 2010, s. 236-238

poistamatta olevaa hankintamenon osaa. Osakevaihhdossa vastikkeena saatujen osakkeiden hankintameno ja -aika pysyvät osakkeenomistajan verotuksessa alkuperäisten osakkeiden hankintamenona ja -aikana.⁵⁴

Osakevaihhdossa ei ole erityisiä poikkeus- tai huojennussäännöksiä varainsiirtoveron osalta. Osakkeita hankkiva yhtiö on velvollinen maksamaan veroa saamiensa osakkeiden käyvän arvon perusteella. Varainsiirtoveroa suoritetaan silti, vaikka vastikkeina annettavat osakkeet olisivat yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Jos vastikkeena annetaan uusia liikkeelle laskettuja osakkeita, varainsiirtovero ei tarvitse suorittaa uusien osakkeiden osalta.⁵⁵

3.2 Liiketoimintasiirto

Osakevaihdon tavoin ei myöskään liiketoimintasiirto ole itsessään omistajanvaihdos, mutta se voidaan lukea sitä valmisteleviin yritysjärjestelyihin. Liiketoimintakokonaisuuden ostamiseen rahalla on olemassa vaihtoehto, jossa vastikkeena ei anneta rahaa vaan vastaanottavan yhtiön osakkeita. EVL 52d §:n 1 momentin mukaan liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (siirtävä yhtiö) luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää liiketoimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (vastaanottava yhtiö) saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Liiketoimintasiirrossa ei nimenomaisesti saa antaa rahaa vastikkeena edes tasauseränä.⁵⁶

Luovutettavan liiketoimintakokonaisuuden määrittely on ollut ongelmallinen seikka liiketoimintasiirroissa. Esimerkiksi yhtä yhtiön kiinteistöä ei voi eriyttää liiketoimintakokonaisuudeksi ja näin siirtää. Jos yhtiö hallitsee monia kiinteistöjä, ne voidaan siirtää ja muodostaa yhtiö. EVL 52c §:n mukaan liiketoimintakokonaisuudella tarkoitetaan yhtiön osan kaikkia varoja ja vastuita, jotka hallinnollisesti muodostavat itsenäisen toiminnan ja omavaraiseen toimintaan kykenevän yksikön.⁵⁷

Liiketoimintasiirto tulee myös pitää erillään jakautumisesta kuin myös aiemmin selostetuista osakevaihdosta ja sulautumisesta. Suurin ero liiketoimintasiirrossa ja jakautumisessa on siinä, että liiketoimintasiirrossa uuden yhtiön omistaa liiketoiminnan luovuttaja ja jakautumisessa alkuperäinen yhtiö pilkotaan vanhojen omistajien omistamiksi useam-

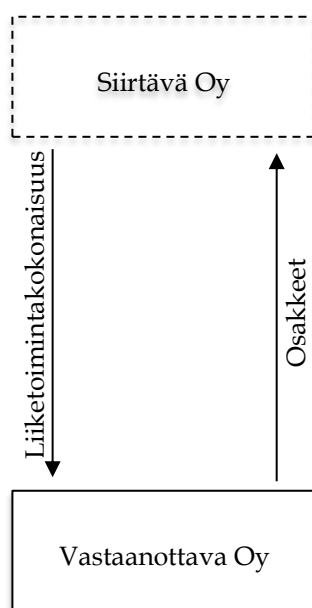
⁵⁴ Lakari –Engblom 2012, s. 214-217 ja Lakari 2014, s. 96-102

⁵⁵ Ibidem

⁵⁶ Immonen –Lindgren 2013, s. 339-343

⁵⁷ Lakari 2014, s. 91 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 344-348

maksi yhtiöksi. Jakautuminen on horisontaalinen järjestely ja liiketoimintasiirto vertikaalinen. Liiketoimintasiirto on taloudelliselta luonteeltaan liiketoimintakauppa, mutta yhtiöoikeudellisesti vaihto, koska vastikkeena ei anneta rahaa, vaan hankkivan osapuolen osakkeita. Liiketoimintasiirto on vain elinkeinoverolaissa säädetty vero-oikeudellinen käsite ja siitä ei ole säädetty erikseen osakeyhtiölaissa. Yhtiöoikeudellisesti liiketoimintasiirrosta on kysymys suunnatusta apportiannista tai aporttiehtoista perustamisesta.⁵⁸

Kuvio 2 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirto on yksi elinkeinoverolain veroneutraaleista menettelyistä, joka tekee siitä myös tehokkaan järjestelyn. Veroneutraalisuus liittyy realisoitumattomuuteen eli liiketoimintasiirrosta verot eivät realisoitu järjestelyn yhteydessä, vaan vasta jos vastaanottava yhtiö luovuttaa siirrosta saatua omaisuutta tai jos siirtävä yhtiö luovuttaa vastikkeena saadut osakkeet. Kun järjestelyssä saadaan vastikkeena osakkeita, johtaa se usein konsernin syntymiseen. Yksi esimerkki tyypillisestä menettelystä on perustaa tytäryhtiö osakeyhtiölain mukaisella 2 500 euron vähimmäisosakepääomalla, jonka jälkeen tytäryhtiö tekee suunnatun osakeannin emolleen ja osakeanti maksetaan siirtyvästä liiketoiminnasta aportilla. Tytäryhtiöltä liiketoiminnan siirto emoyhtiölle ei ole mahdollista, sillä osakeyhtiölain 15 luvun 14 §:n mukaan tytäryhtiö ei saa vastiketta vastaan merkitä emoyhtiön osakkeita. Kun kyseessä on konsernirakenne, voi kyseeseen tulla käyttöomaisuusosakkeiden verovapaus elinkeinoverolain 6b §:n edellytyksin. Tällöin luovutushinta on myyjälle verovapaa, kunhan veronkierto ei tule kysymykseen.⁵⁹

⁵⁸ Immonen –Lindgren 2013, s. 339 ja Lakari 2014, s. 87-88

⁵⁹ Immonen –Lindgren 2013, s. 340-341 ja Lakari 2014, s. 87-91

Varainsiirtoverolain 43 §:n mukaan, jos elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siirtyvän toimintaan kuuluva kiinteistö tai arvopaperi on luovutettu toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle, Verohallinto palauttaa suoritetun veron hakemuksesta. Jos hakemus on tehty ja edellä mainittujen edellytysten täytymisestä on esitetty selvitys ennen veron suorittamista, verohallinto voi päättää, että veroa ei suoriteta. Jos liiketoimintasiirto siirretään erikseen perustettuun yhtiöön, on liiketoimintasiirto varainsiirtoveroton tapahtuma. Jos siirto taas tehdään vanhaan jo olemassa olevaan yhtiöön, tulee varainsiirtovero maksettavaksi siirrettävien osakkeiden osalta. Tapauksissa joissa maksetaan varainsiirtoveroa, lasketaan veron määrä käyvän arvon mukaan.⁶⁰

3.3 Jakautuminen

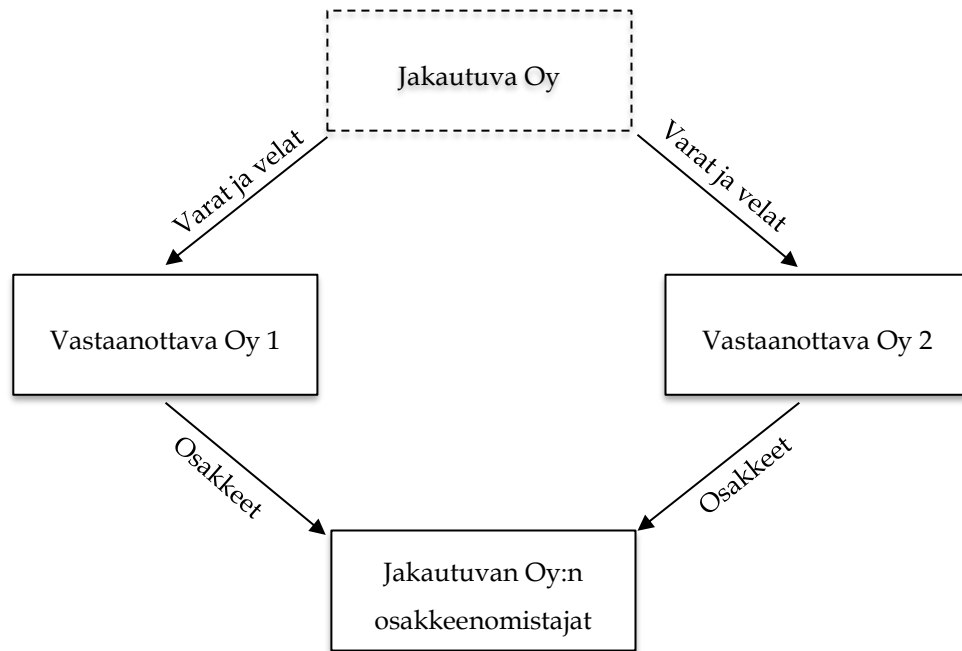
Jakautumista voi pitää luonteeltaan osakevaihdon ja liiketoimintasiirron kaltaisina ennen varsinaista omistajanvaihdosta tehtävinä järjestelyinä. Jakautuminen on käyttökelpoinen esimerkiksi tilanteissa, joissa jakautuvalla yhtiöllä on paljon sellaista omaisuutta, joka ei ole tarpeellista sen liiketoiminnan kannalta, jonka siirtämistä suunnitellaan jatkajalle. Toisin sanoen yhtiön tase on liian raskas jatkajalle. Tällöin jakautumisella voidaan eriyttää varsinainen liiketoiminta omaksi yhtiöksi, jolloin liiketoimintaa jatkava toimija saa ostettua osakkeet halvemmalla. Jakautuminen on myös toimiva järjestely, kun yrityksen toiminta on monialaista ja siitä halutaan eriyttää tietty toiminta tai alue toiseen yhtiöön. Näin liiketoiminnan jatkaja voi hankkia pelkästään halutun liiketoimintaosa-alueen, joka on ensin eriytetty jakautumisella vastaanottavaan yhtiöön. Jakautuminen on sekä yhtiöoikeudellinen että vero-oikeudellinen käsite. Yhtiöoikeudellinen sääntely on osakeyhtiölain 17 luvussa ja vero-oikeudellinen sääntely taas elinkeinoverolain 52 c pykälässä. Jakautuminen on mahdollista tehdä joko kokonaisjakautumisena tai osittaisjakautumisena.⁶¹

Kokonaisjakautumisessa jakautuva yhtiö siirtää varat ja velkansa vähintään kahdelle vastaanottavalle yhtiölle. Jakautuva yhtiö purkautuu, jolloin jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat jakautumisvastikkeena vastaanottavien yhtiöiden osakkeita. Vastikkeena voidaan antaa myös enintään 10 % osuus rahana. Yhtiöt joihin jakautuminen tapahtuu voivat olla joko entuudestaan olemassa olevia tai ne voidaan perustaa jakautumisen yhteydessä.⁶²

⁶⁰ Lakari 2014, s. 95

⁶¹ Immonen –Lindgren 2013, s. 266-267, Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 7.2 ja Kess 2011, s. 82-83.

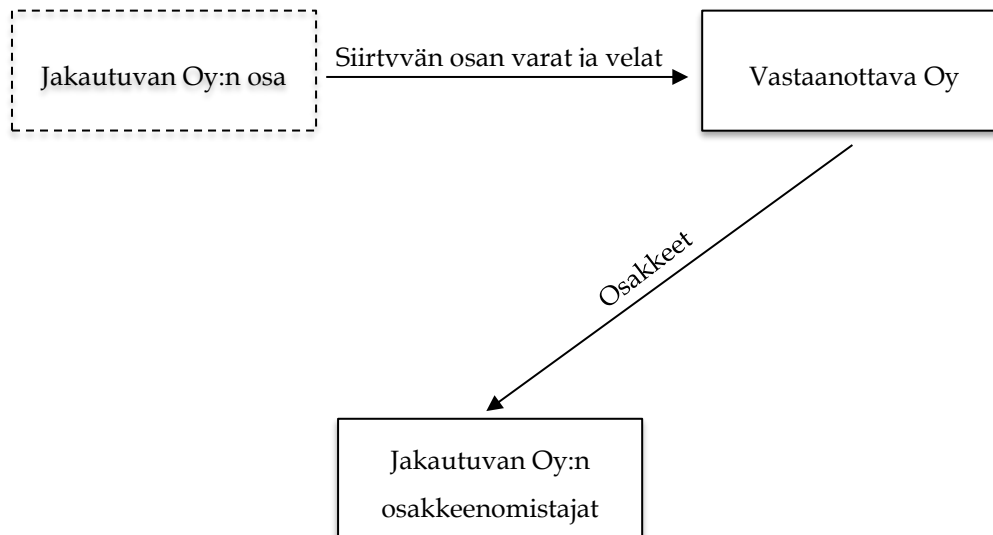
⁶² Lakari 2014, s. 103-105.

Kuvio 3 Kokonaisjakautuminen

Osittaisjakautumisessa jakautuvasta yhtiöstä siirretään osa yhtiön varoista ja veloista vastaanottavaan yhtiöön. Jakautuva yhtiö ei purkaudu, vaan sinne jää vielä toimintaa. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastaanottavan yhtiön osakkeita jakautumisvastikkeena. Pääsääntöisesti osittaisjakautumisessa sekä jakautuvaan että vastaanottavaan yhtiöön tulee jäädä ja syntyä kokonainen liiketoimintakokonaisuus, jotta jakautuminen hyväksytään veroneutraalina toimenpiteenä. Osittaisjakautumisen käyttöä suunniteltaessa tulee huomioida, että osakeyhtiölaki sallii osittaisjakautumisen, mutta elinkeinoverolaki ei sitä salli.⁶³

⁶³ Lakari 2014, s. 103-105 ja Siikarla 2007, s. 148-151

Kuvio 4 Osittaisjakautuminen

Jakautuminen säännellään sekä osakeyhtiölaissa että elinkeinoverolaissa. Sisällöltään jakautumista koskeva sääntely ei kuitenkaan vastaa toisiaan mainituissa laeissa. Jakautumista suunniteltaessa on otettava huomioon, että jakautuminen voidaan verottaa jakautumisena vain, jos se on tehty osakeyhtiölain mukaan.⁶⁴

Mainitut lait eroavat sääntelyltään myös jakautumisvastikkeen laadun osalta. Osakeyhtiölain mukaan jakautuvan yhtiön antama vastike on tavallisesti jakautuvan yhtiön osakkeita ja osakevastike tulisi jakaa kokonaisuudessaan jakautuvan yhtiön osakkeenomistajille. Jos näin toimittaisiin aina, eivät omistusrakenne ja -suhteet muuttuisi jakautumisen jälkeen. Vastike ja sen luovuttaminen liittyvät osakkeenomistajan yhdenvertaisuuteen. Yhdenvertaisuus on lähtökohtaisesti osakkeenomistajien kesken sovittava asia ja ei pakottavaa lakia, joten vastikkeesta voidaan sopia. Osakeyhtiölain mukaan vastiketta voidaan maksaa myös esimerkiksi eri määrä eri osakkeenomistajille, eri osakelajeilla, eri omaisuuslajeilla tai jättää maksamattakin. Edellinen osakeyhtiölain tulkinta ei kuitenkaan mene yhteen elinkeinoverolain kanssa. Elinkeinoverolaissa ei voida poiketa vastikkeesta sopimuksin ja linja on tiukempi. Elinkeinoverolain mukaan vastike on pakollinen ja omistussuhteita ei voida muokata vastikkein. Uusia omistusrakenteita ei voida tehdä jakautumisessa elinkeinoverolain mukaan, vaan jos kyseisiä järjestelyitä halutaan tehdä, tulisi ne tehdä joko ennen jakautumista tai sen jälkeen.

Jotta jakautumista verotettaisiin EVL 52c §:n mukaisesti, tulee jakautumisvastikkeena antaa osakkeita ja korkeintaan kymmenen prosenttia vastikkeina annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa kymmenen prosenttia osakkeita vastaavasta

⁶⁴ Immonen –Lindgren 2013, s. 266-268

osuudesta maksettua osakepääomaa. Jos jakautumisessa ei sovelleta edellä mainittua elinkeinoverolain pykälää, verotetaan jakautumista liiketoiminnan luovutuksena.⁶⁵

Jakautumisessa vastaanottavan yhtiön ei tarvitse maksaa varainsiirtoveroa arvopapereista ja kiinteistöistä varainsiirtoverolain 4 § 5 momentin mukaan, mikäli jakautuva yhtiö sanottuja omaisuuseriä sattuisi omistamaan. Varainsiirtoveroton jakautuminen edellyttää EVL 52 c §:n mukaista jakautumista. Jos nykyään (vuodesta 2009 alkaen) annetaan jakautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, on luovutus näiden osakkeiden osalta luonteeltaan kuitenkin varainsiirtoverolain mukainen arvopaperiluovutus, josta varainsiirtovero tulee suorittaa.⁶⁶

Veronkiertämisen riski tulee ottaa huomioon erityisesti jakautumisessa. Oikeuskäytännössä jakautuminen on tapausten määrän perusteella eniten altis järjestely veron kiertämisen suhteen. EVL 52h §:ssä on erityinen veron kiertämistä koskeva erityissäännös, joka koskee jakautumista, sulautumista, osakevaihtoa ja liiketoimintasiirtoa. Myös VML 28 §:ssä oleva yleinen veronkiertonormi voi tulla sovellettavaksi. Peräkkäisiä järjestelyitä eli sarjatoimia, joissa esimerkiksi ensiksi yhtiö jakautuu ja jakautumista seuraa osakkeiden myynti, voidaan tulkita veronkiertämiseksi. Jos järjestelyille on kuitenkin liiketoiminnallisia perusteita, ei veronkiertosäännöstä ole sovellettu. Jakautumisella muokataan yritysraennetta ennen varsinaista yrityskauppaa ja oikeuskäytännössä tämä on yleisesti katsottu hyväksyttäväksi toimenpiteeksi. Jos veron kiertäminen tai välttäminen on ilmeistä, voidaan verokohtelu evätä edellä mainitun EVL:n säännöksen nojalla. Tällöin veronmaksussa ei oteta huomioon lykkäytymisen periaatetta eikä osakkeiden jatkuvuutta, sekä luovutusta kohdellaan EVL 51d §:n mukaisena luovutuksena. Tällöin myös omaisuus katsotaan luovutetuksi käyvästä hinnasta yhtiön verotuksessa.⁶⁷

Yhtiön omistajanvaihdos on hyvä perustelu erinäisille yritysjaestelyille ja sarjatoimille, mutta niiden tarkoituksena ei tulisi kuitenkaan olla perusteettomat veroedut. Sarjatoimissa piilee riski veronkiertosäännösten soveltamiselle. Esimerkiksi tapauksissa, joissa toteutetaan ensiksi EVL:n mukainen veroneutraali jakautuminen, jota seuraa osakkeiden myynti jatkajalle, arvioidaan verotusta kokonaisuutena. Sarjatoimia on hankalampi arvioida niiden eri toimiin sovellettavien lakien vuoksi, kuten tapauksia joissa esimerkiksi toista toimea arvioidaan VML 28 §:n yleislausekkeen kannalta ja toista EVL 52h §:n kannalta. Jakautuminen on kuitenkin oikeuskäytännössä laajalti hyväksytty toimenpide, jolla voidaan muokata yrityksen rakennetta ennen varsinaista yrityskauppaa tai muita omistajanvaihdoksiin liittyviä tilanteita. Veronkiertosäännösten tarkoituksena ei ole kuitenkaan vaikeuttaa tai estää normaalia verosuunnittelua.⁶⁸

⁶⁵ Immonen –Lindgren 2013, s. 290-294 ja Raunio –Romppainen –Ukkola –Kotiranta 2014, s. 125-126

⁶⁶ Immonen. 2014 s. 431-432 ja Siikarla 2007, s. 160

⁶⁷ Juusela –Tuominen 2014, s. 251-253 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 304-306

⁶⁸ Immonen –Lindgren 2013, s. 305-307 ja Juusela –Tuominen 2014, s. 251-253 ja VaVM 49/1995 vp

Välttyäkseen veronkiertämisen soveltamiselta, yhtiön tulisi laajasti ja huolellisesti kirjata liiketoiminnalliset syyt järjestelyiden taustalla. Syistä tulisi käydä nimenomaisesti ilmi, että järjestelyn tarkoituksena ei ole pelkästään verotuksen lykkääntyminen tai jatkuvuusperiaate. Jos syyt järjestelylle ovat olemassa ja ne ovat helposti todistettavissa, veronkiertosäännöksen soveltaminen on epätodennäköistä. Säästettävän veron määrällä ei ole merkitystä, eikä huomattavakaan veroetus yksinään laukaise veronkiertosäännöksen soveltamista. Oikeuskäytännössä EVL 52h §:ää on harvoin sovellettu. Kyseisen lain ongelmalliset tapaukset ovat pääsääntöisesti liittyneet jakautumisiin, joissa yhtiö on jakautunut entistä liiketoimintaa harjoittavaan yhtiöön ja passiiviseen sijoitusluonteiseen yritykseen. Alla on kaksi korkeimman hallinto-oikeuden tapausta, joissa ensimmäisessä päädyttiin veron kiertämiseen ja toisessa ei.⁶⁹

KHO 1999:63

KHO katsoi, että yhtiön jakautuminen ja sen jälkeen toisen yhtiön (likvidit sijoitusvarallisuudet omaisuutena) purkaminen viimeistään viiden vuoden kuluessa oli järjestely, jonka pääasiallisena tarkoituksena katsottiin olevan veron kiertäminen tai verotuksen välttäminen, jonka johdosta jakautumisen säännöksiä ei sovellettu verotuksessa.

KHO 1992:2

Tilintarkastus- ja asiantuntijapalvelutoimintaa harjoittanut yhtiö aikoi jakautua osakeyhtiölain 14 a luvun jakautumista koskevien säännösten mukaisesti kahdeksi uudeksi yhtiöksi siten, että toinen uusista yhtiöistä tulisi harjoittamaan asiantuntijapalvelujen antamista ja toinen vain sijoitustoimintaa. Jakautuminen oli yhtiön mukaan tarpeen yhtiön pääomarakenteen muuttamiseksi sellaiseksi, että se muun muassa auttaisi toteuttamaan yhtiössä järkevää osakaspolitiikkaa ja edistäisi yhtiön liiketoiminnan kehittämistä. Jakautumisen ei esitetyissä olosuhteissa katsottu tapahtuvan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 g §:n mukaisesti veron kiertämiseksi tai verotuksen välttämiseksi.

3.4 Sulautuminen

Sulautuminen eli fuusio on järjestely, jossa kaksi tai useampi yhtiötä sulautuu yhdeksi yhtiöksi. Järjestelyssä kaikkien sulautuvien yhtiöiden varat ja velvoitteet tulevat muodostamaan vastaanottavan yhtiön varat ja velat. Sulautuvien yhtiöiden osakkeenomistajat tu-

⁶⁹ Immonen –Lindgren 2013, s. 308-310

levat pääsääntöisesti muodostamaan vastaanottavat yhtiön osakkeenomistajakannan. Sulautumisvastikkeena voidaan osakkeiden lisäksi antaa myös enintään kymmenen prosenttia rahana vastikkeen määrästä. Sulautuva tai sulautuvat yhtiöt purkautuvat ja niiden toiminta lakkaa ja toiminta jatkuu vastaanottavassa yhtiössä. Sulautuminen on toimiva ratkaisu ja vaihtoehto yrityskaupalle, kun luovuttaja ei halua heti rahaa järjestelystä. Sulautumisessa yritysrakennetta saadaan myös muokattua suotuisammaksi, mikä mahdollistaa tulevia järjestelyjä. Sulautumisvastikkeen määrästä voidaan myös poiketa, jos osakkeenomistajat suostuvat esimerkiksi alhaisempaan vastikkeeseen: tällöin ei luonnollisestikaan tapahdu oikeuden loukkauksia.⁷⁰

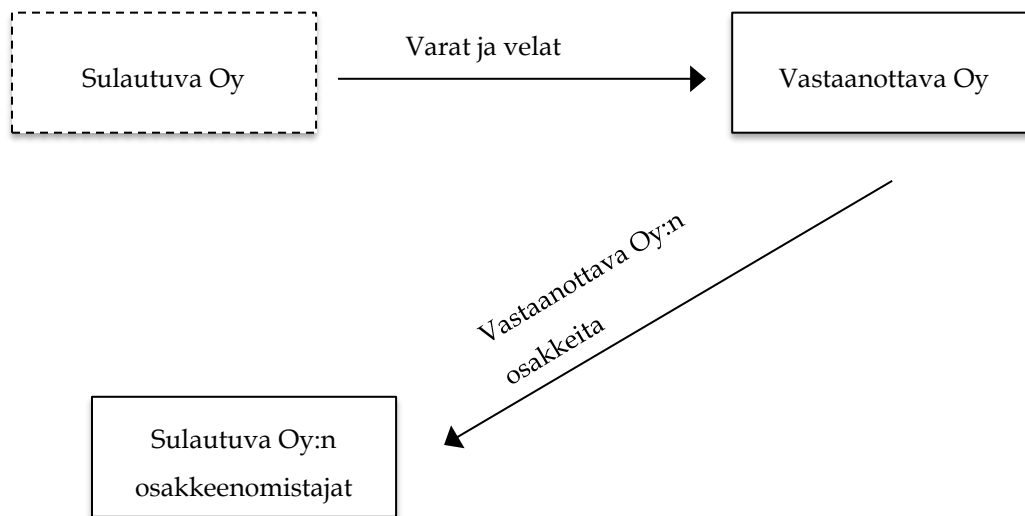
Sulautuminen voi tapahtua neljällä eri tavalla, jotka ovat absorptiosulautuminen eli tavallinen fuusio, tytäryhtiösulautuminen, kolmikantasulautuminen ja kombinaatiosulautuminen. Osakeyhtiölain mukaan kuitenkin kaksi päätapaa ovat absorptio- ja kombinaatiosulautuminen. Tytäryhtiösulautuminen ja kolmikantasulautuminen ovat absorptiosulautumisen toteuttamistapoja. Jos osakeyhtiö on vasta perusteilla ja sitä ei ole rekisteröity, se ei voi myöskään olla sulautumisen osapuolena.⁷¹

Absorptiosulautumisessa eli niin sanotussa tavallisessa fuusiossa vastaanottava yhtiö sulautuu yhden tai useamman yhtiön kanssa yhdeksi yhtiöksi. Sulautuva yhtiö purkautuu ja sen osakkeet vaihdetaan vastaanottavan yhtiön osakkeisiin. Absorptiosulautumista voidaan käyttää yrityskaupan vaihtoehtona, kun halutaan välttää tavallisen vaihtokaupan veroseuraamukset, joita ei aiheudu absorptiosulautumisessa.⁷²

⁷⁰ Lakari 2014, s. 172-173 ja Lakari –Engblom 2012, s. 107-109

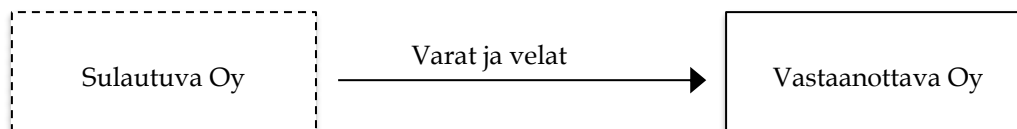
⁷¹ Kyläkallio - Iirola –Kyläkallio 2012, s. 373-376

⁷² Ibidem

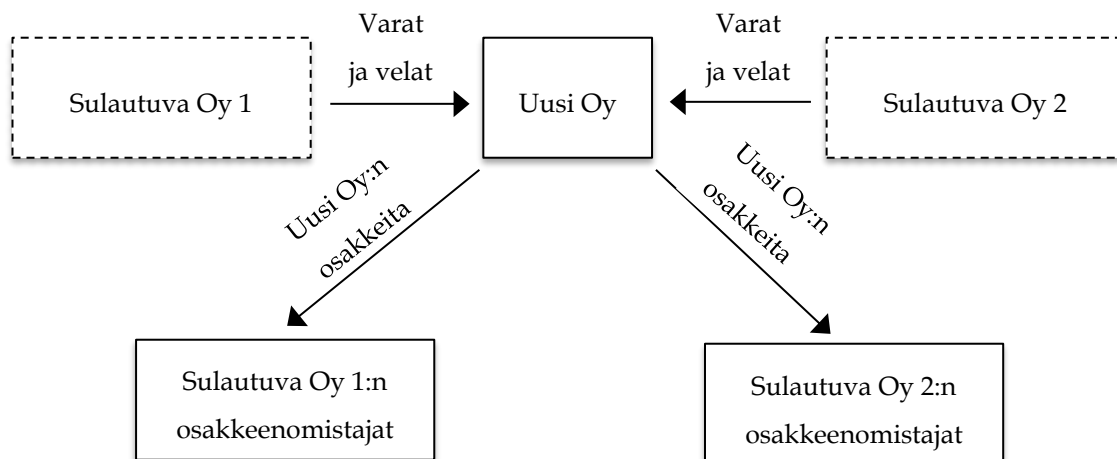
Kuvio 5 Absorptiosulautuminen

Tytäryhtiösulautumisessa sulautuva yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön. Sulautuvan varat ja velat siirtyvät vastaanottavaan yhtiöön ja vastaanottava yhtiö ei maksa sulautumisvastiketta, koska vastaanottava yhtiö on emoyhtiö ja sulautuva yhtiö sen tytäryhtiö. Sulautuva yhtiö purkautuu menettelyn seurauksena.

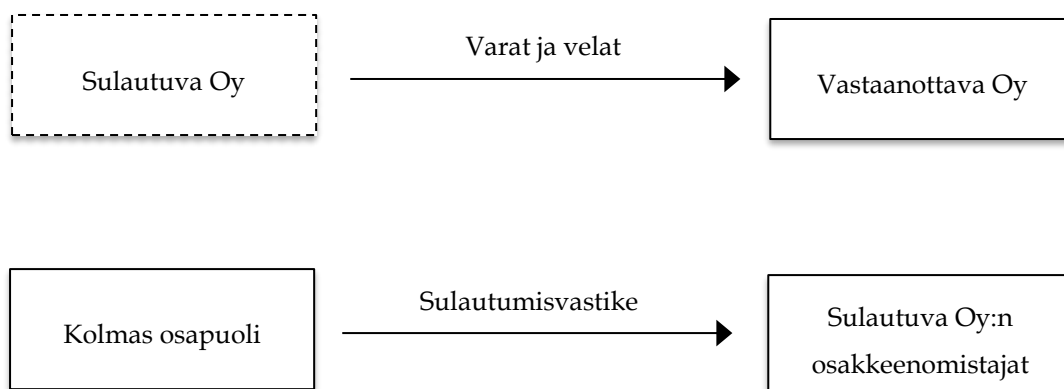
Kuvio 6 Tytäryhtiösulautuminen

Kombinaatiosulautumisessa kaksi tai useampi yhtiö sulautuu yhdeksi uudeksi yhtiöksi, johon siirtyvät sulautuvien yhtiöiden varat ja velat. Sulautuvat yhtiöt purkaantuvat ja niiden osakkeenomistajat saavat uuden yhtiön osakkeita sulautumisvastikkeena

Kuvio 7 Kombinaatiosulautuminen

Kolmikantasulautumisessa sulautuvan yhtiön varat ja velat sulautuvat vastaanottavaan yhtiöön ja sulautuva yhtiö purkautuu. Sulautuvan yhtiön osakkaat saavat sulautumisessa sulautumisvastikkeen kolmannelta osapuolelta. Kolmikantasulautuminen on harvinaisempi sulautuminen ja se sopii lähinnä moniportaisiin konserneihin, jossa esimerkiksi ylin emoyhtiö antaa sulautumisvastikkeen jonkun tytäryhtiönsä puolesta.

Kuvio 8 Kolmikantasulautuminen

Osakeyhtiölain 16 luvun mukaan sulautuvan yhtiön osakkeenomistajalla on oikeus saada korvaukseksi menettämistään osakkeista vastike, jonka määrä vastaa hänen sulautuvassa yhtiössä omistamiensa osakkeiden käypää arvoa. Kuten aikaisemmin jo mainittiin, käyvästä arvosta voidaan poiketa tai vastike voidaan kokonaan jättää antamatta, jos

osakkeenomistajat suostuvat järjestelyyn. Tällöin vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajat kasvattavat varallisuuttaan osakkeiden arvon kasvulla. Kyseessä on yhdenvertaisuusperiaate, josta voidaan poiketa, kuten jo todettiin aikaisemmin jakautumisessa.⁷³

Sulautumisesta säädetään myös elinkeinoverolain 52a ja b §:ssä, jotka vaikuttavat sulautumisen verotukseen. EVL 52a §:n mukaan sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa yksi tai useampi osakeyhtiö (sulautuva yhtiö) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (vastaanottava yhtiö) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa tai sulautuva yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle yhtiölle, jonka hallussa kaikkia sulautuvan yhtiön osakepääomaa edustavat osakkeet, tai tuollaisen yhtiön kokonaan omistamalle osakeyhtiölle. Jos sulautuminen ei täytä edellä mainittuja säännöksiä, verotetaan sulautumista yhtiön purkautumisena, josta säädetään EVL 51d §:n mukaisesti. Purkautumisena verotettu sulautuminen on yleensä verotuksellisesti epäedullista sulautumisen molemmille osapuolille. Verotuksessa sulautuminen on luovutusta osakkaan osalta vain mahdollisen rahavastikkeen osalta. Sulautumisessa vastikkeena saatujen osakkeiden hankintameno periytyy eli hankintameno on alkuperäisten osakkeiden hankintameno. Samoin toimitaan myös alkuperäisten osakkeiden kanssa eli niidenkään hankinta-aika ei katkea.⁷⁴

Elinkeinoverolaki edellyttää sulautumisessa vastikkeen maksua, mutta verotuskäytännössä vastikkeen maksua ei ole pidetty pakollisena tytäryhtiösulautumisten osalta. Lain 52a §:ssä on nimenomainen maininta tytär- ja sisaryhtiöfuusiosta.⁷⁵

KHO 2011:2

A Oy omisti 50 % B Oy:stä ja henkilöosakkaat loput. B Oy sulautui A Oy:hyn Osakeyhtiölain säännösten mukaan. A Oy:lle ei suoritettu sulautumisvastiketta. Muut osakkaat (henkilöt) saivat sulautumisvastiketta A Oy:n liikkeelle laskemia uusia osakkeita. KHO katsoi, että sulautumisen säännöksiä voitiin soveltaa.

Verokohteluun ei kuitenkaan vaikuta sulautumisessa vastikkeen määrä. Yli- tai alivastike voi aiheuttaa muita veroseuraamuksia, kuten alivastikkeen osalta lahjaverotus ja yli-

⁷³ Immonen –Lindgren 2013, s. 355

⁷⁴ Airaksinen –Pulkkinen –Rasinaho 2010, s. 230-231 ja Raunio –Romppainen –Ukkola –Kotiranta 2014, s. 118-119

⁷⁵ Raunio –Romppainen –Ukkola –Kotiranta 2014, s. 118-119

vastikkeen osalta peitellyn osingon verotus. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, jos poiketaan vastikkeesta alaspäin, saavat vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajat ylimääräistä arvonlisäystä omistuksiinsa. Tämän kaltaisissa tapauksissa varallisuuden lisäystä (vastikkeeton osuus) voidaan verottaa lahjaverotuksella, kunhan lahjan edellytykset täyttyvät. Lahjaverotus kohdistuisi nimenomaisesti osakkeiden omistajaan, eikä yhtiöön, vaikka yhtiön varoista ei maksettaisikaan täyttä vastiketta.⁷⁶

⁷⁶ Immonen –Lindgren 2013, s. 357-361 ja Lakari –Engblom 2012, s. 183-185

4 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUS

Huojennuksen taustalla ja myöskin sen tekemisen tarkoituksena on edistää yritystoiminnan jatkuvuutta ja itse sukupolvenvaihdon toteuttamista turvaamalla samalla työpaikkojen säilyvyyttä. Huojennusta tarvitaan yhtä lailla lähisukulaisille tehtävissä luovutuksissa kuin ei-sukulaisille tehtävissä luovutuksissa. Sukupolvenvaihdos ja sukupolvenvaihdoshuojennus ovat termeinä ehkä harhaanjohtavia. Perinteisesti voidaan ajatella, että sukupolvenvaihdos on vain perheen tai lähisuvun sisällä tapahtuva järjestely. Tutkittaessa termiä sukupolvenvaihdos laajemmin, sisältää se kaikki tilanteet, joissa yrittäjä itse ainakin osittain lopettaa yritystoiminnan ja siirtää sen kokonaan tai osan siitä jatkajalleen. Perintö- ja lahjaverolain huojennussäännökset 55–57 §:t eivät sisällä erityistä edellytystä sukulaissuhteesta sukupolvenvaihdostilanteissa.⁷⁷

Vastikkeena tulee olla perintö- ja lahjaverolain 9 ja 21 §:n mukaan lahjoitushetken tai perinnönjättäjän kuolinhetkellä oleva käypä arvo. Käypä arvo on omaisuuden todennäköinen luovutushinta eli hinta mitä toisistaan riippumattomatkin osapuolet käyttäisivät. Todellisuudessa yritykselle on kuitenkin erittäin vaikeaa antaa yhtä oikeaa arvoa, sillä arvo vaihtelee ostajan sekä myyjän intressien mukaan. Jos yhtiössä on tehty tarpeeksi osakekauppoja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä, käytetään osakekaupoissa maksettua osakkeen arvoa yleisesti osakkeen käypänä arvona. Osakekauppaa ei yleisesti kuitenkaan tapahdu laajasti muissa kuin noteeratuissa yhtiöissä, joten pienemmissä osakeyhtiöissä käypää arvoa ei voida osakekauppojen perusteella määrittää. Verotuskäytännössä käyvän arvon määrittelemisessä on käytetty tuottoarvolähtöisiä arvostusmenetelmiä sekä substanssiarvoon perustuvaa osakkeiden matemaattista arvoa ja verotusarvoa. Verohallinnon ohjeen mukaan pääsääntönä voidaan pitää, että jos yhtiön tuottoarvo ylittää yhtiön substanssiarvon, määritellään käypä arvo tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvon mukaan ($((\text{tuottoarvo} + \text{substanssiarvo}) / 2 = \text{käypä arvo})$). Käypänä arvona käytetään yhtiön substanssiarvoa, jos yhtiön tuottoarvo on suurempi kuin substanssiarvo.⁷⁸

Lahjaveron huojennusta ja maksettavan lahjaveron määrää laskettaessa otetaan huomioon sukupolvenvaihdosarvo eli spv-arvo. Spv-arvo on käytännössä 40 % yhtiön vertailuarvosta.⁷⁹ Huojennuksen määrää, laskentaa ja spv-arvoa käsitellään tämän luvun toisessa kappaleessa.

⁷⁷ Juusela –Tuominen 2014, s.13 ja 127

⁷⁸ Immonen –Lindgren 2013, s. 130-131, Ossa 2015, s. 267-269 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 (www.vero.fi)

⁷⁹ Ossa 2015, s. 267

4.1 Huojennuksen kohde ja huojennuksen soveltamisen edellytykset

Lahjavero voidaan jättää maksamatta joko kokonaan tai osittain, jos perintö- ja lahjaverolain ohjeen 55 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät. Osittaisen huojennuksen edellytyksenä on:

1. Veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy yritys tai osa siitä;
2. Verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadussa yrityksessä; ja
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettusta yrityksestä tai sen osasta määrätyn perintö- ja lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850 euroa.

ja kokonaisen huojennuksen edellytyksenä on:

1. Veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy yritys tai osa siitä;
2. Verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadussa yrityksessä; ja
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettusta yrityksestä tai sen osasta maksettu vastike on yli 50 prosenttia osakkeiden käyvästä arvosta.

Jos jatkajaosakas ei ole itse suorittanut vastiketta, vaan yhtiö on lunastanut osakkeet luopujaosakkaalta vapaalla pääomalla, perintö- ja lahjaverolain 55.5 §:n 50 prosentin vastikkeellisuusehtoa ei sovelleta (KHO 2011:51).⁸⁰

4.1.1 Luovutuksen kohteena oleva yritys tai sen osa

Luovutuksen kohteena tulee olla yritys tai sen osa. Yrityksen käsitettä ei ole määritetty perintö- ja lahjaverolaissa, mutta lähtökohtaisesti voidaan ajatella, että yhtiötä, joka harjoittaa liiketoimintaa ja suorittaa veroa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan, voidaan pitää perintö- ja lahjaverolain tarkoittamana luovutettavana olevana yrityksenä tai osana luovutettavaa yritystä. Verohallinnon ohjeen mukaan pelkästään tuloverolain mukaan verotettavaa liiketoimintaa ei voida pitää huojennukseen soveltuvana yhtiönä. Säännöksen ei voida myöskään tällöin soveltaa asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöihin

⁸⁰ Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 (www.vero.fi)

sekä ei myöskään vuokraustoimintaa tai passiivista sijoitustoimintaa harjoittaville yhtiöille. Säännöksiä sovelletaan ensisijaisesti kokonaisen yrityksen vastikkeettomaan tai lahjanluonteiseen luovutukseen, mutta sitä ei ole kuitenkaan rajattu koskemaan pelkästään kokonaisia yrityksiä.⁸¹

Huojennus voi tulla myös kyseeseen yrityksen osan luovutuksessa. Yrityksen osalla on tarkoitettu perintö- ja lahjaverolaissa 57 §:ssä vähintään 10 prosenttia yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista. KHO:n päätöksessä 10 prosenttia voidaan myös saavuttaa yhteislahjan turvin. Yhteislahjan verotusta käsitellään yhtenä luovutuksena eli yhteislahjan vero määrätään jaettavaksi yhteislahjan saajille.⁸²

KHO 2013:11

A aikoi lahjottaa kahdelle lapselleen yhteislahjana 10-19,2 prosenttia X Oy:n osakkeista. Aiottuun lahjoitukseen katsottiin sisältyvän perintö- ja lahjaverolain 57 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähintään yksi kymmenesosa yhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista.

Kymmenen prosentin osuus on kuitenkin täyttyvä erikseen jokaisessa luovutuksessa eli eri luovuttajien antaessa yksinään alle 10 prosenttia, mutta kuitenkin yhdessä yli 10 prosenttia ei täytä vaatimusta. Eri saajilta saadut samanaikaiset lahjat tulee verotettavaksi erikseen ja sukupolvenvaihdoshuojennus ei tule sovellettavaksi, jos kumpikin ei täytä yli 10 prosentin vaatimusta. Yhteisomistajuudessa tulee ottaa erityisesti huomioon seikka, että molemmat yhteislahjan saajat jatkavat toimintaa yrityksessä sekä että osakkeiden omistuksen suomia oikeuksia voidaan käyttää vain yhdessä.⁸³

KHO 1993 taltio 4934

*Oy:n koko osakekanta käsitti 30 osaketta. X oli puolisonsa kanssa 9.11.1989 lahjoittanut oy:n osakkeita siten, että X lahjoitti A tyttärelle 3 ja B tyttärelle 4 osaketta ja X:n puoliso A tyttärelle 4 ja B tyttärelle 3 osaketta. Vaikka A:n ja B:n kummankin erikseen vanhemmiltaan saamat lahjat yhteensä eli 7 osaketta olivat vähintään yksi viidesosa oy:n omistamiseen oikeuttavista osakkeista, perintö- ja lahjaverolain 63 a, 63 b ja 63c §:n huojennussäännöksiä ei voitu soveltaa A:n ja B:n lahjaverotuksiin.*⁸⁴

⁸¹ Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 (www.vero.fi), Puronen 2011, s. 598-599 ja 636 ja Juusela – Tuominen 2014, s. 131-132

⁸² Immonen –Lindgren 2013, s. 155-158

⁸³ Ibidem

⁸⁴ KHO:n tapauksessa mainittu yksi viidesosa on uudessa perintö- ja lahjaverolaissa yksi kymmenesosa. Mainitut perintö- ja lahjaverolain pykälät ovat vanhasta perintö- ja lahjaverolaista.

Yhtiöt jotka harjoittavat arvopaperikauppaa elinkeinotoimintonaan voidaan pitää pääsääntöisesti huojennussäännöksen piirissä. Vaatimuksena arvopaperikauppaa harjoittavalta yhtiöltä vaaditaan verohallinnon ohjeen mukaan jatkuvuutta, suunnitelmallisuutta, aktiivisuutta, taloudellisen riskin ottoa ja voiton tavoittelemista. Jos edellä mainitut tunnusmerkitöt täyttyvät arvioidessa kokonaisuutta, voidaan huojennussäännöksiä soveltaa.

KHO 2002 taltio 1488

Osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan sen toimialana oli harjoittaa arvopaperikauppaa, kiinteistöjen ja rakennusten omistamista ja vuokrausta sekä rahoitus- ja leasing-toimintaa. Yhtiön 31.3.2000 päättyneen tilikauden liikevaihto oli ollut 268 083 879 markkaa ja tilinpäätöksen mukainen tulos 763 675 markkaa. Liikevaihto oli muodostunut pääasiallisesti yhtiön päivittäin käymästä arvopaperikaupasta. Taseen mukainen oma pääoma oli ollut noin 8,6 miljoonaa markkaa. Varoista merkittävimmät olivat olleet vaihto-omaisuudeksi kirjatut arvopaperit 27 062 992 markkaa, rakennukset 2 796 048 markkaa sekä sijoitusosakkeet ja -osuudet 1 451 495 markkaa. Yhtiön liiketoiminta oli ollut pääosaltaan arvopaperikauppaa, josta saadusta tulosta yhtiötä oli vuodesta 1981 lähtien verotettu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti. Yhtiötä oli pidettävä perintö- ja lahjaverolain 55 §:ssä tarkoitettuna yrityksenä. Ennakkoratkaisu.

Huojennussäännöstä ei voida soveltaa, jos yhtiö harjoittaa passiivisluonteista sijoitus-toimintaa ja yhtiötä verotetaan tuloverolain mukaisesti. Sillä seikalla ei ole myöskään merkitystä, jos yhtiön tuloverotus olisikin toimitettu elinkeinoverolain mukaisesti. Alla oleva korkeimman hallinto-oikeuden tapaus antaa myös raameja huojennussäännöksen soveltamiseen. Lindgrenin mukaan soveltamista koskeva arviointi tulee tehdä tapauskohtaisesti ja itsenäisesti. Lindgren myös toteaa, että vaikka yhtiö harjoittaisi liiketoimintaa elinkeinoverolain mukaisesti, ei se automaattisesti johda huojennussäännöksen soveltamiseen. Lindgrenin mukaan arvopaperikauppaa harjoittavan yhtiön osakkeiden luovutukseen tulee suhtautua skeptisesti luovutuksen suunniteluun sekä sen avulla saavutettaviin tavoitteisiin.⁸⁵

KHO 2009 taltio 3394

Oy:n osakekanta jakaantui 1000 osakkeeseen, josta A omisti 520 sekä hänen kolme lastaan kukin erikseen 160 osaketta. Yhtiö oli rekisteröity 13.5.1987. Sen toimialana oli myydä ja ostaa, välittää ja omistaa arvopapereita ja asunto-osakkeita sekä vuokrata asuntoja ja kiinteistöjä. Yhtiö voi harjoittaa konsultointi-, tuonti- ja agentuuritoi-

⁸⁵ Lindgren 2014, s. 201-203.

mintaa. A:n tarkoituksena oli lahjoittaa kullekin lapselle erikseen vähintään 100 osaketta. Yhtiöllä ei ollut palkattua henkilökuntaa eikä palkkoja ollut maksettu. Hallituksen olivat 2006 muodostaneet A sekä hänen kaksi lastaan B ja C, mutta ennakkoratkaisuhakemuksen mukaan hallituksen tulevat muodostamaan A kolmen lapsensa kanssa. Yhtiön liikevaihto oli 2004 - 2007 välisenä aikana vaihdellut noin 534 000 euron ja 832 000 euron välillä. Ostojen lukumäärä vuosina 2005 - 2007 oli vaihdellut 11 ja 75 oston välillä ja myyntien vastaavasti 13 ja 33 välillä. Ostot euroina olivat 2004 - 2007 olleet noin 512 000 eurosta noin 613 000 euroon ja myynnit noin 507 000 eurosta 830 000 euroon. Vaihto-omaisuus vuonna 2005 oli ollut 925 408 euroa ja vuonna 2006 1 031 714 euroa. Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli vuosina 2005 ja 2006 ollut 164 824 euroa sekä lyhytaikaista vastaavasti 257 248 euroa ja 324 544 euroa. Yhtiö oli vuonna 2005 jakanut osinkoa 36 000 euroa ja vuonna 2006 48 000 euroa. Tilikauden 1.1.2006 - 31.12.2006 voitto oli ollut 154 865 euroa ja edellisten tilikausien voitto oli 31.12.2006 ollut 546 967 euroa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei aiottuihin Oy:n osakkeiden lahjoituksiin voitu näissä oloissa soveltaa perintö- ja lahjaverolain 55 §:n sukupolvenvaihdoista koskevaa huojennussäännöstä, vaikka yhtiötä oli sen harjoittamasta arvopaperikaupasta saadusta tulosta verotettu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti. Ennakkoratkaisu.

Taseen avaaminen voi tulla joskus kyseeseen ratkaistaessa kysymystä voidaanko huojennusta soveltaa, vaikka merkittävä osa yrityksen varoista kuuluisi TVL-tulolähteeseen. Korkeimman hallinto-oikeuden julkaisemattomassa tapauksessa (KHO 2009 taltio 1491) tasetta ei avattu, vaikka taseen loppusummasta noin 60 prosenttia kuului TVL-tulolähteeseen. Tämän tapauksen ja lainsäädännön muuttamisen vuosina 2004-2008 eri vaiheiden ja oikeuskäytännön ratkaisujen jälkeen, ei ole ollut tarvetta taseen purkamiseen, kuin vain poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa tarkoituksena on ollut veron välttäminen.⁸⁶

KHO 2009 taltio 1491 (ei julkaistu)

Ennakkoratkaisua koskevan hakemuksen mukaan X Oy harjoittaa muun muassa leipomotuotteiden myyntiä. Kaupparekisteri-merkintöjen mukaan yhtiön toimiala on leipomotuotteiden valmistus, myynti ja välitys, einestuuotteiden valmistus, vienti, myynti ja välitys ja alaan liittyvä konsultointi, marja- ja vihannestuotteiden tuonti, vienti, välitys ja myynti sekä edellä mainittuihin toimintoihin liittyvät kuljetuspalvelut sekä muut kuljetuspalvelut. Rekisterin mukaan yhtiö voi omistaa, vuokrata, ostaa ja myydä kiinteistöjä sekä ostaa ja myydä arvopapereita ja osakkeita. Tilikaudella 1.1. - 31.12.2004 yhtiön liikevaihto on ollut 537 877 euroa ja liiketoiminnan muut tuotot 31 448 euroa ja tuloslaskelman mukainen voitto 200 175 euroa. Edellisten tilikausien voitto on ollut

⁸⁶ Immonen –Lindgren 2013, s. 150-152

442 101 euroa. Osinkoa on päätetty jakaa 3 900 euroa osakkeelta eli 58 500 euroa ja loppuosa voitosta siirtää voittovarajärjestelmälle. Henkilökohtaisen tulolähteen tulo oli ollut yhteensä 21 473 euroa ja kulut 8 019 euroa ja henkilökohtaisen tulolähteen tulos siten 13 455 euroa. Taseen 31.12.2014 mukaan muut osakkeet ja osuudet ovat olleet 287 483 euroa, rakennukset ja rakennelmat 2 978 euroa sekä maa- ja vesialueet 122 575 euroa eli yhteensä 314 036 euroa ja siten noin 60 prosenttia taseen loppusummasta 686 907 eurosta. Kun yhtiötä oli tuloverotuksessa verotettu EVL:n mukaan ja kun henkilökohtaisen tulolähteen tulos on ollut vähäinen liikevaihtoon verrattuna, niin ja kun otetaan huomioon yhtiön toimiala ja se seikka, että voidaan pitää ilmeisenä, että mainitut omaisuuserät on hankittu yhtiön elinkeinotoiminnasta saaduilla tuloilla, myös nyt kysymyksessä olevat varat ovat PerVL 55 §:ssä tarkoitettua yritysvarallisuutta, johon sovelletaan mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja sukupolvenvaihdosta koskevia huojennussäännöksiä.

Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon lain esitöistä ilmenevä lähtökohta, että huojennuksen perusteena on yleensä osakeyhtiön osakkeen verotusarvo sellaisenaan niin ja kun asiassa ei ole edes väitetty olevan kysymys sellaisesta tilanteesta, että X Oy:n omaisuusmassassa olisi tapahtunut olennaisia muutoksia tai että asiassa olisi ryhdytty erityisiin toimiin pelkästään veroedun saamiseksi, KHO kumooa hallinto-oikeuden päätöksen ja veroviraston ennakkoratkaisun nyt kysymyksessä olevalta osalta sekä selittää uutena ennakkoratkaisuna, että myös X Oy:n nyt kysymyksessä oleva omaisuus luetaan yritysvarallisuudeksi ja siihen sovelletaan PerVL 55 §:n säännöstä. (Äänestys 4-1.)

4.1.2 Yritystoiminnan jatkaminen

Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan verovelvollisen tulee jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla yritystoimintaa. Toiminnan jatkamista on pidetty vaikeimpana kriteerinä, kun tulkitaan huojennuksen soveltamista. Verohallinnolta kannattaa hakea ennakkoratkaisua, jos jatkamisvaatimuksen täyttymisestä on pienitäkään epäilystä.⁸⁷

Lisäedellytyksenä on vielä, että itse yritysvarallisuutta on käytetty yritystoimintaan välittömästi ennen luovutusta jatkajalle eli toisin sanoen yritys on ollut aktiivinen. Jos yritystoimintaa ei ole harjoitettu ennen luovutusta, tällöin huojennussäännös ei toteudu. Perintö- ja lahjaverolaissa ei ole nimenomaista säännöstä, kuinka kauan toimintaa olisi pitänyt harjoittaa ennen luovutusta. Verohallinnon ohjeessa on mainittu, että jos yritys-toiminta on ollut keskeytyneenä yli vuoden ajan ennen luovutusta, voidaan toiminta kat-

⁸⁷ Puroinen 2011, s. 606-607 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.3 (www.vero.fi)

soa lopetetuksi. Kuitenkin jos toiminta on keskeytynyt pakottavasta syystä ennen luovutusta, voidaan tapauksessa huojennussäännöstä soveltaa. Pakottavana syytä voidaan pitää esimerkiksi luovuttavan omistajan työkyvyttömyyttä. Yrityksen toiminta saattaa myös muuttua jatkajan ottaessa yrityksen haltuunsa. Verohallinnon ohjeessa todetaan, että jos jatkajan toimintaa ei voida enää pitää elinkeinoverolain mukaisena toimintana, huojennusta ei myönnetä.⁸⁸

Verohallinnon ohjeen mukaan yritystoiminnan jatkamisella tarkoitetaan jatkajan henkilökohtaista osallistumista yhtiön liiketoiminnan johtamiseen. Jatkajan katsotaan selvitytellyt jatkavan toimintaa ja saavuttavan huojennuksen, jos jatkaja toimii luovutuksen jälkeen yhtiön hallituksen varsinaisena jäsenenä tai toimitusjohtajana. Toimiminen yhtiön johtotehtävissä ja käyttämällä päätösvaltaa osakkuuden perusteella voidaan myös katsoa toteuttavan jatkamisen tarkoitusta. Toisaalta pelkästään yhtiön vuosikokoukseen osallistuminen ei yleisesti ottaen ole riittävä näyttö aktiiviseen yritystoimintaa osallistumisesta, mutta jos jatkaja esimerkiksi osallistuu lakisääteisten päätösten ulkopuolisiin päätöksiin, voidaan tätä jo katsoa aktiiviseksi toiminnaksi ja jatkamisedellytyksen täyttämiseksi.⁸⁹

Huojennusedun saamiseksi tulisi yritystoiminnan jatkaminen aloittaa lahjoituksen antamisen jälkeen, mutta laissa ei ole kuitenkaan asetettu nimenomaista määräaikaa, jonka aikana yritystoimintaa tulisi jatkaa. Purosen mielestä normiston ratio edellyttää lähes välittömästi yritystoiminnan jatkamista. Myös Verohallinnon ohjeessa todetaan, että yritystoimintaa on jatkettava välittömästi luovutuksen jälkeen. Jatkuminen saa viivästyä maksimissaan noin vuodella luovutuksen ajankohdasta ja viivästyksellä tulee olla pätevä syy, kuten asevelvollisuuden suorittaminen tai opiskelu. Esteen häviämisen jälkeen yritystoimintaa on jatkettava välittömästi.⁹⁰

Jos kysymyksessä on yhteislahjana saatu osakeyhtiö, voidaan edellyttää kaikilta yhteislahjan saajilta erikseen jatkamisvaatimuksen täyttymistä. Alla oleva hallinto-oikeuden tapaus selventää yhteislahjaa ja jatkamisvaatimusta.

Vaasan HAO 28.11.2012 12/0832/2

Sukupolvenvaihdos yritystoimintaa harjoittavassa osakeyhtiö A:ssa oli toteutettu siten, että isä oli lahjoittanut osakeyhtiö A:n osakkeita neljän lapsensa omistamalle osakeyhtiö B:lle. Osakeyhtiö B:n valituksen johdosta hallinto-oikeuden ratkaistavana oli

⁸⁸ Ossa 2015, s. 283-284 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.3 (www.vero.fi)

⁸⁹ Juusela –Tuominen 2014, s. 176-177 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.3 (www.vero.fi)

⁹⁰ Ossa 2015, s. 267, Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.4 ja Puronen 2011, s. 614-615

kysymys siitä, jatkaako lahjansaaaja yhtiö B lahjana saamallaan varoilla yritystoimintaa osakeyhtiö A:ssa perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 1 momentissa edellytetyllä tavalla.

Koska oikeushenkilö ei osakeyhtiölain 6 luvun 10 §:n mukaan voi toimia yhtiön hallituksen jäsenenä eikä oikeushenkilö myöskään saman luvun 19 §:n mukaan voi toimia toimitusjohtajana, hallinto-oikeus katsoi, että osakeyhtiö B:n yritystoiminnan jatkamista osakeyhtiö A:ssa tuli tarkastella osakeyhtiö B:n kysymyksessä olevien neljän osakkaan toiminnan kautta.

Yksi osakeyhtiö B:n osakkaista toimi osakeyhtiö A:n toimitusjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana. Kun muut osakeyhtiö B:n osakkaat eivät osallistuneet osakeyhtiö A:n hallintoon, hallinto-oikeus katsoi, että osakeyhtiö B ei jatka yritystoimintaa osakeyhtiö A:ssa perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Kyse ei näin ollen ollut lahjoituksesta, johon olisi voitu soveltaa sukupolvenvaihdesta koskevia veronhuojennussäännöksiä.

4.2 Osittais- tai kokonaishuojennus ja veron määrä

Säännösten perusteella vero voidaan huoventaa joko kokonaan tai osittain. Molemmissa tapauksissa tulee esittää huojusta koskeva pyyntö Verohallinnolle ennen lahjaverotuksen toimittamista. Kokonaishuojennuksessa lahjavero voidaan huoventaa kokonaan. Jotta lahjavero voidaan huoventaa kokonaan, tulee vastikkeen olla yli 50 prosenttia luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta. Kokonaishuojennus koskee tilanteita, joissa vastikkeen määrä on yli 50 prosenttia ja 75 prosenttia tai alle. Yli 75 prosentin vastike on normaalistikin perintö ja lahjaverolain mukaan hyväksyttävä alennus käyvästä arvosta, joka ei johda lahjaverotukseen. Jos taas vastike on 50 prosenttia tai alle, on kysymyksessä tällöin osittainen huojustus. Osittaisessa huojustuksessa lahja- tai perintöveron määrää huojustetaan vain osittain, mutta käytännössä huojustuksen määrä on varsin usein huomattava. Käytännössä sukupolvenvaihdoshuojennus mahdollistaa verotuksellisesti suoremman alennuksen antamisen kauppahinnasta kuin normaalissa kauppatilanteessa.⁹¹

Osittaisessa huojustuksessa osa lahjaverosta jätetään maksuunpanematta, kun seuraavat verohallinnon ja perintö ja -lahjaverolain mukaiset edellytykset täyttyvät:

1. Veronalaiseen saantoon sisältyy yritys tai sen osa, ja
2. Luovutuksensaaja jatkaa yritystoimintaa lahjana saadussa yrityksessä. Ja
3. Huojennettavan veron määrä on yli 850 euroa.

⁹¹ Juusela –Tuominen 2014, s. 189-191 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.4

II-veroluokassa lahjan tulee olla yli 8950 euroa, jotta lahjaveron määrä ylittää 850 euroa. Tätä pienemmät luovutukset eivät ole perintö- ja lahjaverolain mukaisia huojoennettavia luovutuksia. Lahjaveron suhteellisen osan tulee olla yli 850 euroa, jotta huojoennuksen voi saada. Laskettaessa suhteellista osuutta, tulee ottaa huomioon velkojen kohdistuminen yritys- sekä muuhun omaisuuteen. Jos yrityksellä on velkoja, joita ei voida kohdistaa mihinkään erilliseen omaisuuteen, tulisi velat kohdistaa suhteessa kaikkiin muihin varoihin. Tämän säännöksen taustalla on mahdollisuus jättää vähäiset saannot huojoennuksen ulkopuolelle.⁹²

Periaatteessa perintö- ja lahjaverolain mukainen osittainen huojoennus tarkoittaa arvostamislain (VAL 22.12.2005/1142) 4 ja 5 §:n mukaan laskettua vertailuarvoa, jossa huomioidaan 40 % prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Osakkeen vertailuarvo lasketaan osakeyhtiössä laskemalla yhtiön nettovarallisuus ja jakamalla nettovarallisuuden yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä. Nettovarallisuuteen luetaan kaikki yhtiön tulolähteiden varat ja velat. Varat ja velat arvostetaan pääsääntöisesti arvostamislain 3-8 §:ssä mainittujen pykälien mukaan tuloverotuksessa poistamattomiin arvoihin tai vertailuarvoihin. Nettovarallisuudesta tulee vähentää tilikaudelta jaettavaksi päätetty osinko. Vertailuarvoa laskettaessa voidaan ottaa myös huomioon yrityksen omaisuusmassassa tapahtuneet olennaiset muutokset, kun vertaillaan edellistä vertailuarvoa. Vertailuarvoa kutsutaan myös jo aikaisemmin mainittuna spv-arvona. Julkisesti noteeratuissa osakeyhtiöissä vertailuarvo on 70 % arvopaperin tilinpäätöspäivän päätöskurssista.⁹³

Huojoennettava lahjaveron lasketaan käyvästä arvosta lasketun ja spv-arvosta lasketun veron erotuksesta tai käyvästä arvosta lasketun veron ja siitä vähennettävän 850 euron erotuksen mukaan. Kahdesta edellä mainitusta valitaan pienempi ja tämä vero tilitetään. Kyseiset kaksi laskentatapaa tulevat perintö- ja lahjaverolain 55.2 §:stä, jonka mukaan: ”Osakeyhtiön yritysvarallisuus arvostetaan määrään, joka vastaa 40 prosenttia mainitun lain 4 ja 5 §:n mukaisten perusteiden mukaan lasketusta määrästä.” ja 55.4 §:stä, jonka mukaan: ”Edellä 2 momentissa tarkoitettu erotus tai, jos se on suurempi kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun perintö- ja lahjaveron 850 euron ylimenevä osa, viimeksi mainittu määrä jätetään maksuunpanematta.” Perintö- ja lahjaverolain 55.2 ja 55.4 §:ä on pidetty aiheeseen liittyvässä kirjallisuudessa vaikeatulkintaisina säännöksinä. Alla esimerkki kahden eri laskentatavan käytöstä:⁹⁴

⁹² Immonen –Lindgren 2013, s. 171-177

⁹³ Juusela –Tuominen 2014, s. 195-197 ja Puronen 2011, s. 617-619

⁹⁴ Juusela –Tuominen 2014, s.189-193, Ossa 2014, s. 290-293 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.4

Esimerkki 5

Osakeyhtiön omistaja A lahjoittaa vastikkeetta 100 % osakeyhtiön osakkeista eli koko osakekannan yrityksen jatkajalle B. Osakeyhtiön käypä arvo on 1 000 000 euroa ja viimeksi päättyneen tilikauden laskettu vertailuarvo on 500 000 euroa.

Ilman sukupolvenhuojennussäännöstä PerVL 55 §:ä jatkaja joutuisi maksamaan lahjaveroa II-veroluokan mukaan 325 240 euroa. Lahjaveron määrä lasketaan kahdella eri tapaa, jos sukupolvenhuojennussäännöksen vaatimukset täyttyvät ja sitä voidaan soveltaa:

Laskelma 1:

<i>Lahjavero 1 000 000 eurosta</i>	<i>301 450 euroa</i>
<i>-Lahjavero 200 000 eurosta (40% vertailuarvosta 500 000)</i>	<i><u>53 450 euroa</u></i>
<i>=Erotus 1</i>	<i>248 000 euroa</i>

Laskelma 2:

<i>Lahjavero 1 000 000 eurosta</i>	<i>301 450 euroa</i>
<i>-850 euron minimivaatimus</i>	<i><u>-850 euroa</u></i>
<i>=Erotus 2</i>	<i>300 600 euroa</i>

Erotuksista pienempi valitaan (Erotus 1) ja vähennetään maksuunpantavasta verosta:

Maksettava vero:

<i>Lahjavero 1 000 000 eurosta</i>	<i>301 450 euroa</i>
<i>-Erotus 1</i>	<i><u>248 000 euroa</u></i>
<i>=Maksettava vero</i>	<i>53 450 euroa</i>

Maksettava vero on 61 240 euroa.

Voidaan todeta, että jos huojennus tulee käyttöön eli veron määrä ylittää 850 euroa, valitaan yllä olevan esimerkin laskelmista aina ”Laskelma 1” mukaista laskelmaa, josta saatu erotuksen euromääräinen määrä vähennetään ilman huojennusta maksettavan veron määrästä. Voidaan myös todeta, perintö- ja lahjaverolain osittaisen sukupolvenhuojennuksen määrä on laskennallisesti sitä suurempi, mitä pienempi omaisuus arvostamislain mukaan laskettuna on huojennuksen kohteena verrattuna siihen, että veroa maksettaisiin omaisuuden käyvästä arvosta.⁹⁵

Huojennuksessa käytettävän vertailuarvo ja sen laskenta on vaihdellut 2000-luvullakin paljon, mutta vuoden 2006 voimaan tulleen arvostamislain 5.2 §:n säännös helpotti ja

⁹⁵ Immonen –Lindgren 2013, s. 174

selvensi huojennuksen laskentaa. Edellä mainittuun lain pykälään sisältyy myös leikkurisäännös. Leikkurisäännöksen mukaan vertailuarvo saa olla korkeintaan 50 prosenttia korkeampi, kuin edellisen vuoden laskettu vertailuarvo. Jos edellisen vuoden vertailuarvo taas on ollut nolla, tulee vertailuarvo laskea meneillä olevan verovuoden ja sitä edellisen verovuoden vertailuarvon keskiarvosta. Kootusti voidaan todeta, että perintö- ja lahjavero on määrätty vuoteen 2003 asti varallisuusverotuksessa käytettävään arvoon. Vuosina 2004–2006 40 prosenttia varallisuusverotuksessa käytettävästä arvosta, jos verovelvollinen halusi, muutoin kuten aikaisemminkin vuoteen 2003 asti oli toimittu ja vuodesta 2007 alkaen 40 prosenttia arvostamislain 4 ja 5 §:n mukaisesta määrästä.⁹⁶

Osakeyhtiöissä varallisuusverotuksessa laskennan pohjana käytettävää vertailuarvo saadaan osakeyhtiöissäkin yhtiön viimeisimmästä tilinpäätöksestä ja taseesta. Asian on selventänyt korkeimman hallinto-oikeuden tapaus.

KHO 2002:17

Vuonna 2000 kuolleen perinnönjättäjän jälkeen toimitettavassa perintöverotuksessa, perintö- ja lahjaverolain 55 §:ssä tarkoitettua veronhuojennusta laskettaessa, tuli pesään kuuluneiden yritysosakkeiden varallisuusveroarvona pitää yhtiön tilinpäätöksen 31.12.1999 mukaisen ja verovuodelta 1999 toimitetussa varallisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukaan määritetyn nettovarallisuuden perusteella laskettua arvoa, eikä vaadittua edellisen verovuoden arvoa.

Yllä olevan ratkaisun perusteella jää mahdollisuus tehdä välintilipäätös, jota voidaan käyttää vertailuarvon laskennan pohjana. Esimerkiksi, jos A lahjoittaa työntekijälleen B osakkeita 15.11.2015 ja yhtiö on tehnyt välintilinpäätöksen 31.10.2015 sekä normaalisti kalenterivuositain, voitaisiin tapauksessa välintilinpäätöstä käyttää laskennan pohjana 31.12.2014 tehdyn tilinpäätöksen sijaan.

PerVL 55 §:ä voidaan myös soveltaa tapauksiin, joissa varallisuutta siirtyy lahjana tai lahjanluonteisella kaupalla muiden lainkohtien täytyessä. Tämä on erikseen jo käsitelty aikaisemmin kappaleessa 2.1.

4.3 Lahjaveron maksuajan pidennys

Perintö- ja lahjaverolain 56 §:n mukaan perintö- tai lahjaveron maksuaikaa voidaan pidentää, jos veroon voidaan soveltaa sukupolvenvaihdoshuojennusta. Maksuajan pidentäminen on jatkajalle tulevan yritystoiminnan jatkamisen kannalta huomattava verotuksel-

⁹⁶ Juusela –Tuominen 2014, s. 195–198 ja Immonen –Lindgren 2013, s. 175–177

linen etu ja on omiaan auttamaan esimerkiksi rahoituksen kokonaismäärän vähentämisessä, kun kaikki kustannukset yrityksen jatkamisesta eivät synny maksettavaksi välittömästi verovelvollisen jatkaessa yritystoimintaa. Kokonaishuojennuksessa maksuajan pidentäminen ei tule kyseeseen, sillä veroa ei siinä synny maksettavaksi. Jos kyse on osittais-huojennuksesta, tulee seuraavien edellytyksien täytyä:

- Verotettavaan lahjaan sisältyy yritys tai sen osa
- Jatkaja eli lahjansaaja jatkaa yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla yrityksellä
- Yrityksestä tai sen osasta määrätty perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on 1 700 euroa tai enemmän.
- Verovelvollisen tulee tehdä maksuajan pidentämisestä pyyntö Verohallinnolle ennen verotuksen toimittamista.⁹⁷

Jos edellä mainitut edellytykset täyttyvät, voidaan veron maksuaikaa pidentää enintään kymmenellä vuodella ja yksittäisen vuosittaisen suorituksen tulee olla vähintään 850 euroa. Vuosittaisten suoritusten tulee olla yhtä suuria, joten saadakseen kymmenen vuoden maksuajan, tulisi lahjaveron maksuunpantava määrä olla vähintään 8500 euroa.

Esimerkki 6

Jatkajan maksettavan lahjaveron määrä on yhteensä 4000 euroa, jolloin jatkaja voi pidentää maksuaikaa neljällä vuodella ja tällöin hänen tulisi maksaa 1000 euroa vuosittain. Jos maksettava vero olisi 5950 euroa, voisi jatkaja maksaa veroa 7 peräkkäisenä vuonna vaadittavan minimisumman 850 euroa ($7 \times 850 = 5950e$).

Pidennetyltä maksuajalta ei ao. lainkohdan mukaan tarvitse maksaa korkoa. Ensimmäinen erä tulee maksettavaksi Valtiovarainministeriön veronkannosta antaman asetuksen (VvMA 15.9.2005/747 4.2 §) mukaan vasta kuuden kuukauden kuluttua perintö- tai lahjaverotuksen toimittamispäivää seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos kyseessä ei olisi huojennuksen maksuajan edellytykset täyttävä perintö- tai lahjavero, tulisi vero asetuksen 4.1 §:n mukaan maksettavaksi kolmen kuukauden kuluttua veron toimittamispäivästä.⁹⁸

Jos verovelvollinen haluaa maksaa veron pidennettyä maksuaikaa nopeammin, se on mahdollista, sillä veron oma-aloitteiselle etuajassa maksamiselle ei ole esteitä. On myös mahdollista, että verovelvollinen hakee pelkästään maksuajan pidennystä, vaikka samalla

⁹⁷ Juusela –Tuominen 2014, s. 221-222

⁹⁸ Juusela –Tuominen 2014, s. 222-223

täyttyisikin myös itse veron määrään liittyvä huojennus. Molemmissa on samat edellytykset, joten periaatteessa ne täyttyvät molemmat aina, kunhan maksettava vero on vähintään 1700 euroa. Tällainen tilanne voisi periaatteessa olla mahdollinen, jos jatkaja tietää, että hän tulee edelleen luovuttamaan pääosan yrityksestä tai sen osasta viiden vuoden kuluessa verotuksen toimittamisesta lukien. Tässä tapauksessa verovelvollinen ei halua maksettavaan veron määrään huojennusta, sillä luovuttaessaan yrityksen edelleen tulisi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan verovelvollisen maksettavaksi maksuunpanematta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla. Jos verovelvollinen kuitenkin tietää huojennuta hakiessaan, että hän tulee luovuttamaan pääasiallisen osan yrityksestä tai sen osasta, voisi järjestelyyn tulla sovellettavaksi perintö- ja lahjaverolain 36.1 §:n 2 kohta.⁹⁹ Perintö- ja lahjaverolain 56.3 §:n mukaan kaikki maksamatta olevat maksuerät tulevat maksettavaksi seuraavan kantoerän yhteydessä, jos verovelvollinen luovuttaa pääasiallisen osan yrityksestä tai sen osasta.¹⁰⁰

4.4 Huojennuksen menettäminen

Perintö- ja lahjaverolain 55.6 §:n mukaan huojennus menetetään, jos verovelvollinen luovuttaa pääosan osakkeista ennen kuin viisi vuotta on kulunut lahjaverotuksen toimittamispäivästä. Jos huojennuksen menettää, huojennettu vero pannaan maksuun ja sitä korotetaan 20 prosentilla. Edellistä säännöstä sovelletaan osittais- sekä kokonaishuojennuksissa. Kun huojennus menetetään, maksetaan varallisuudesta tällöin käyvän arvon mukaan. Veroetu on erittäin huomattava ja se voi koitua erittäin epäedulliseksi jatkajalle, jos jatkaja menettäisi edun ja joutuisi maksamaan veron korotettuna 20 prosentilla. Verotuksessa sovelletaan veroasteikkoa, joka oli voimassa oikaistavan verotuksen tapahtumai-kaan. Alla oleva esimerkki avaa huojennuksen menettämisen.¹⁰¹

Esimerkki 7

Osakeyhtiön omistaja A lahjoittaa vastikkeetta 100 % osakeyhtiön osakkeista eli koko osakekannan yrityksen jatkajalle B. Osakeyhtiön käypä arvo on 1 000 000 euroa ja viimeksi päättyneen tilikauden laskettu vertailuarvo on 500 000 euroa.

Ilman sukupolvenhuojennussäännöstä PerVL 55 §:ä jatkaja joutuisi maksamaan lahjaveroa II-veroluokan mukaan 301 450 euroa. Jos sukupolvenhuojennussäännöksen vaatimukset täyttyvät ja sitä voidaan soveltaa, on lahjaveron määrä 146 450 euroa.

⁹⁹ PerVL 36.1 §:n 2 kohta: Veroa on korotettava, jos verovelvollinen on tietensä tai törkeästä huolimattomuudesta antanut asiantiedoiltaan olennaisesti väärän perukirjan, veroilmoituksen tai muun säädetyn tiedon tai asiakirjan, enintään kaksinkertaiseksi.

¹⁰⁰ Ossa 2014, s. 292 ja Juusela –Tuominen 2014, s.223-225

¹⁰¹ Puronen 2011, s. 507 ja Ossa 2014, s. 293

*Jos verovelvollinen menettää huojennuksen, hänen maksettavaksi tulee huojenne-
tun 146 450 euron sijasta käyvästä arvosta laskettu 301 450 euroa ja siihen lisättävä
veronkorotus 60 290 euroa. Yhteensä verovelvollisen maksettavaksi tulisi 361 740 eu-
roa.*

Säännöksessä puhutaan pääosan luovuttamisesta, joka johtaa huojennuksen menettä-
miseen. Pääosalla ja sen luovuttamisella tarkoitetaan yli 50 prosentin luovuttamista huo-
jennuksen kohteena olevista osakkeista, yrityksestä tai yrityksen osasta. Säännös sallii
tasan 50 prosentin tai sitä pienemmän osan luovuttamisen ilman huojennusedun menettä-
mistä. Verohallinnon ohjeen mukaan sääntöä ei voi kiertää luovuttamalla omaisuutta use-
ammassa erässä. Säännös realisoituu, kun erissä luovutettujen erien yhteismäärä ylittää
50 prosenttia huojennuksen kohteesta.¹⁰²

Verohallinnon ohjeessa todetaan myös, että huojennusta ei menetetä tapauksissa joissa
yrittäjätoiminta joudutaan lopettamaan konkurssin, pakkohuutokaupan, pakkolunastuksen,
osituksen, sairauden, kuoleman, kannattomuuden tai muun niihin verrattavan syyn
vuoksi. Luovutuksen tulee lähtökohtaisesti olla vapaaehtoinen, jotta huojennus voidaan
menettää. Toimintamuodon muutosta ei verotuskäytännön mukaan pidetä perintö- ja lah-
javerotuksessa luovutuksena, joten huojennuksen menettäminen ei tule kyseeseen.¹⁰³

Elinkeinoverolain 52c §:n mukaan jakautuminen ei vaikuta yrityksen omistussuhtei-
siin. Tällöin jakautuminen ei myöskään voi vaikuttaa huojennuksen menettämiseen. Kor-
keimmassa hallinto-oikeudessa olleessa tapauksessa yhtiö purettiin ja puretun yhtiön ti-
lanne perustettiin kaksi uutta yhtiötä jatkamaan puretun yhtiön toimintaa.

KHO 1993 B 538

*Verovelvollinen oli saanut perintö- ja lahjaverolain 63 a ja 63 b §:n mukaisen veron-
huojennuksen ja veron maksuajan pidennyksen, kun hän oli ilmoittanut jatkavansa yh-
dessä sisarustensa kanssa perimänsä osakeyhtiömuotoisen yrityksen toimintaa. Peri-
tyn yhtiön nimi oli sittemmin muutettu ja yhtiö oli purettu, jolloin perinnönsaaja oli
saanut jako-osuuden yhtiön omistamaan kiinteistöön ja yhtiön noin 11 miljoonan mar-
kan rahoitusomaisuuden. Perityn yhtiön liiketoiminta ja osa sen omistamasta kiinteis-
töstä oli myyty verovelvollisen yhdessä puolisonsa kanssa omistamille kahdelle uu-
delle osakeyhtiölle, joista toinen jatkoi perityn yhtiön toimintaa tämän nimellä. Vero-
velvollisen ei katsottu luovuttaneen pääosaa yrityksestä siten kuin perintö- ja lahjave-
rolain 63 a §:n 3 momentissa ja 63 b §:n 3 momentissa tarkoitetaan eikä hän menet-
tänyt saamaansa veronhuojennusta.*

¹⁰² Juusela –Tuominen 2014, s.226-227 ja Verohallinnon ohje, Dnro A67/200/2013 kohta 2.5.6.5
(www.vero.fi)

¹⁰³ Ossa 2014, s. 294

5 YHTIÖN OMISTAJILTA TYÖNTEKIJÄLLE KOHDISTETTU ALIHINTAINEN TAI VASTIKKEETON LUOVUTUS

Ei-sukulaisille tehtävissä alihintaisissa tai vastikkeettomissa luovutuksissa lahjoitustahdon näyttäminen on erilainen luonteeltaan verrattuna sukulaisten välisissä luovutuksissa, sillä lahjoitustahtoa ei lähtökohtaisesti voida olettaa olevan ei-sukulaisten välisissä luovutuksissa. Lahjan antaminen vieraalle on siis poikkeuksellista, mutta tilanteissa joissa veroviranomainen esittää luovutusta verotettavaksi ansiotulona, veroviranomaisella on näyttövelvollisuus lahjoitustahdon puuttumisesta. Vastaavasti, jos verotuksessa päädytään lahjaverotukseen, edun saajalla on tällöin näyttövelvollisuus. Tilanteen ongelmallisuutta lisää seikka, että vero ei kohdistu luovuttajaan vaan edun saajaan. Toisin sanoen luovuttaja tekee päätöksen omaisuuden lahjoituksesta ja lahjan saajalla olisi näyttötaakka lahjoitustahdosta.¹⁰⁴

Vero-oikeudellisesti kysymys on siitä, että sovelletaanko tuloverolakia vai perintö- ja lahjaverolakia. Tuloverolain 29.1 §:n mukaan veronalaista tuloa ovat lainkohdassa säädettyin rajoituksin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Tuloverolain 51 §:n mukaan veronalaista tuloa ei ole lahjana saatu suoritus. Jos saantoa ei katsota lahjaksi, tulolaji määräytyy tuloverolain 61.1 §:n mukaan, jonka mukaan ansiotuloa on muu tulo kuin lain 2 luvussa tarkoitettu pääomatulo.¹⁰⁵

Omana erikoistapauksena voidaan pitää työntekijän mahdollisuuksia ostaa työnantajayhteisön osakkeita alle käyvän hinnan. Työnantajayhteisöllä tarkoitetaan kyseisen yrityksen osakkeenomistajia. Tuloverolain 66 §:n 1 momentin mukaan ansiotuloa on etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan. Etu on veronalaista siltä osin kuin osakkeen tai osuuden hinnasta saatu alennus on enemmän kuin 10 prosenttia osakkeen tai osuuden käyvästä hinnasta. Jos etu ei ole henkilöstön enemmistön käytettävissä, saatu alennus on koko määrältään veronalaista tuloa. Ossa toteaa, että tilanne on verotuksellisesti selvä sen suhteen, ratkaistaanko alihintaisuuden verotus ansiotulona tuloverolain mukaan vai lahjaverona perintö- ja lahjaverolain mukaan.¹⁰⁶

Tilanteissa, joissa työnantajayrityksen suurimmat osakkeenomistajat luovuttavat osakkeita esimerkiksi avaintyöntekijälleen, on ollut epäselvyyksiä. Kauppahinnan ja käyvän arvon erotus katsotaan osakkeita hankkineen työntekijän ansiotuloksi, kun osakkeenomistajat yhteensä luovuttavat alle 10 prosenttia osakkeista alihintaan. Jos osakkeenomistajat luovuttavat yli 10 prosenttia osakkeistaan, voidaan katsoa, että kyseessä ei ole pelkästään työsuhteeseen perustuva etu. Kyseessä on ennemminkin yhtiön omistuksen jär-

¹⁰⁴ Lindgren Verotus 5/2014 s. 485

¹⁰⁵ Ibidem

¹⁰⁶ Ossa 2014, s. 192

jestelyistä ja kyseistä etua voitaisiin verottaa lahjaverotuksen säännösten mukaisesti ansiotulon sijaan. Jos luovutetaan yli 10 prosenttia ja sen tarkoituksena on omistajanvaihdos, tuloverotuksen sijasta voitaisiin käyttää lahjaverotusta. Luovuttaessa alle 10 prosenttia yhtiön osakkeista ei voida teknisesti näyttää, että kyseessä olisi omistajanvaihdostilanne ja etua ei voitaisi verottaa kyseisessä tapauksessa lahjaverotuksessa. Seuraavassa kappaleessa on käyty läpi edellä mainittua problematiikkaa Korkeimman hallinto-oikeuden ja Turun hallinto-oikeuden tapauksien pohjalta.¹⁰⁷

5.1 Lahja- vai ansiotuloverotus oikeuskäytännön valossa

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa julkaistiin kolme ennakkotapausta vuoden 2014 alussa (KHO 2014:4, 5 ja 6) ja Turun hallinto-oikeudessa käsiteltiin kaksi julkaisematonta tapausta (HAO 18.6.2013 taltio 13/0405/3 ja 14.8.2013 taltio 13/0482/3), jotka kaikki koskivat osakkeen alihintaista tai vastikkeetonta luovutusta yrityksen avainhenkilöille. Tapauksissa käsiteltiin verotuksen kohdistumista joko ansiotuloverotukseksi tai lahjaverotukseksi. Kuten jo ensimmäisessä luvussa todettiin, verotus on pääsääntöisesti erityisen edullista, kun etu verotetaan lahjana verrattuna ansiotuloverotukseen. Ero vielä korostuu, jos lahjaan voidaan soveltaa edellisessä luvussa käsiteltyä sukupolvenvaihdoshuojenusta.

Esimerkki 8

Turussa asuvalla A:lla olisi mahdollisuus saada 100 000 euron suuruinen alihintainen osakesaanto. Jos saantoa verotettaisiin ansiotulona, vuoden 2016 valtion tuloveroasteikon mukaan 72 300 euron ylittävältä osalta tulisi 31,75 % ja vero alarajan kohdalla on 10 085 euroa eli yhteensä veroa tulisi maksettavaksi $10\,085e + 27\,700e \times 31,75\%$ = 18 880 euroa. Tähän tulisi vielä lisätä kunnallisveroprosentti, joka Turussa on 2016 19,5 % eli 19 500 euroa ja mahdollinen kirkollisvero 1 % eli 1 000 euroa. Tällöin 100 000 euron ansiotulosta tulisi yhteensä maksettavaksi $18\,880e + 19\,500e + 1000e$ = 41 380e. Veroprosentti olisi tällöin 41,4 %. Mitä isommasta tulosta olisi kyse, sitä isommaksi vero nousisi, sillä tällöin suurin osa tulosta verotettaisiin 31,75 % marginaaliveron mukaan. Esimerkiksi 300 000 euron tulosta veroprosentti olisi noin 48 %.

Jos taas etuutta voitaisiin verottaa lahjaverotuksen mukaan, tulisi II-veroluokan mukaan 100 000 euron lahjasta verotettavaksi 24 450 euroa ja 300 000 euron lahjasta veroa tulisi 84 450 euroa. 100 000 euron lahjassa veroprosentti olisi noin 24,5 % ja

¹⁰⁷ Ossa 2014, s. 192-193

300 000 euron lahjassa veroprosentti olisi 28,2 % (kts. lahjaverotaulukko 2.1). Veroprosentti vaihtelee kohteen arvon mukaan, mutta esimerkiksi 100 000 euron tapauksessa lahjaverotus olisi 17 % edullisempaa ja 300 000 euron tapauksessa 23,5 % edullisempaa. Jos lahjaan voidaan vielä soveltaa sukupolvenvaihdo-shuojennusta, verotuksellinen ero kasvaa vielä olennaisesti.

Tapauksia yhdisti yhteisenä tekijänä sukulaissuhteen puuttuminen osakkaiden ja osakkeita saavien henkilöiden välillä. Tapauksissa osakkeita saavat myös työskentelivät yrityksessä. Alla olevista kolmesta Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa kahdessa päädyttiin lahjaverotuksen soveltamiseen (KHO 2014:4 ja 6) ja yhdessä ansiotuloverotuksen soveltamiseen (KHO 2014:5).

KHO 2014:4

A:n alun perin täysin omistama Y Oy oli rakentamissuunnitteluun ja rakentamisen konsultointiin keskittynyt insinööritoimisto. Y Oy:n johdossa toiminut B oli ostanut A:lta 300 Y Oy:n osaketta eli 30 prosenttia osakekannasta, minkä jälkeen A omisti 700 Y Oy:n osaketta eli 70 prosenttia osakekannasta. Y Oy:n liiketoimintaa olivat käytännössä hoitaneet B ja C. Molemmat olivat mukana myös Y Oy:n hallituksessa, jonka puheenjohtajana A oli toiminut. A halusi luopua kokonaan Y Oy:n osakkeistaan. Järjestely toteutettaisiin siten, että A lahjoittaisi 300 osaketta eli 30 prosenttia osakekannasta C:lle, joka ei ollut sukua A:lle, ja myisi 400 osaketta eli 40 prosenttia osakekannasta Y Oy:lle. Kaupan jälkeen A:lle ei jäisi enää yhtiön osakkeita.

Suunnitellussa lahjoituksessa C:lle ei katsottu olevan kysymys työsuhteen perusteella saadusta tuloverolain 29 ja 61 §:ssä tarkoitettusta tulosta, etuudesta tai korvauksesta, eikä myöskään veronkierrosta, vaan omistajanvaihdokseen liittyvästä luovutuksesta. Kysymyksessä oli perintö- ja lahjaverolaissa tarkoitettu lahja, johon voitiin soveltaa sanotun lain 55–57 §:n sukupolvenvaihdo-shuojennussäännöksiä, mikäli muut edellytykset täyttyivät. Ennakkoratkaisu.

KHO 2014:5

Ravintolatoimintaa harjoittavan yhtiön A Oy:n osakkaina olivat puoliso, joista toinen omisti yhtiön 180 osakkeen osakekannasta 100 osaketta ja toinen 80 osaketta. A Oy aikoi järjestää yhtiön ravintolassa pitkään työskennelleelle ravintolapäällikö B:lle suunnatun osakeannin, jossa B sai merkitä 20 A Oy:n osaketta hintaan, joka vastasi noin 57 prosenttia osakkeiden käyvästä arvosta. B ei ollut sukua puolisoille. B:n mukaan yli 60-vuotiaiden puolisoitten tarkoituksena oli vähitellen pienentää omaa työpanostaan yhtiössä ja osakeannilla sitouttaa B ravintolayhtiön toimintaan.

Kun otettiin huomioon, että puolisoiden omistusosuudet A Oy:ssä eivät tulleet osakeannissa merkittävästi muuttumaan ja he jäivät edelleen yhtiön pääosakkaiksi, B:lle tulevaa etua ei pidetty lahjaverotuksen alaisena lahjana vaan työsuhteeseen perustuvana ansiotulona. Ennakkoratkaisu. Äänestys 3-2.

KHO 2014:6

A oli suunnitellut lahjoittavansa yhtiökumppanilleen B:lle kuusi kappaletta omistamistaan 35 kappaleesta X Oy:n osakkeita. Yhtiön osakekanta jakautui 100 osakkeeseen. Yhtiössä oli A:n ja B:n lisäksi kaksi muuta osakasta, jotka omistivat yhteensä 51 osaketta. B ei ollut A:n sukulainen. B oli yhtiön pitkäaikainen osakas, ja hän omisti ennakkoratkaisun tekohetkellä 14 osaketta. B oli myös yhtiön hallituksen jäsen. A itse omisti ennakkoratkaisun tekohetkellä 35 osaketta eli 35 prosenttia X Oy:n osakekannasta. Lahjoituksen jälkeen A:n omistus laskisi 29 prosenttiin ja B:n osuus nousisi 20 prosenttiin yhtiön koko osakekannasta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että koska A, joka omisti luovutettavat osakkeet, ei ollut X Oy:ssä työskentelevän B:n työnantaja, vaan molemmat olivat X Oy:n vähemmistöosakkaita sekä ennen suunniteltua lahjoitusta, että sen jälkeen, ja kun kysymys ei ollut myöskään B:n palkitsemisesta työsuhteen perusteella tai hänen sitoutumisestaan yhtiöön pelkästään sen työntekijänä, kysymyksessä ei ollut työsuhteen perusteella saatu tuloverolain 29 ja 61 §:ssä tarkoitettu tulo, etuus tai korvaus. Suunnitellussa osakeluovutuksessa oli kysymys lahjasta, josta tuli suorittaa perintö- ja lahjaverolain mukaan lahjaveroa. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja verotoimiston ennakkoratkaisu saatettiin voimaan. Ennakkoratkaisu.

Tapauksien keskeiset tekijät annettujen ratkaisujen perusteella olivat omistusosuuden prosentuaalinen muutos ja se keiden välillä omistusosuudet muuttuivat. Kaikissa tapauksissa tutkittiin tuloverolain 29 §:n 1 momenttia ja 61 §:n 2 momenttia ja näiden täyttymistä sekä KHO 2014:5 samaisen lain 66 §:n 1 momenttia. Tuloverolain 61 §:n 2 momentin mukaan veronalaista ansiotuloa on muun ohessa työsuhteen perusteella saatu palkka ja siihen rinnastettava tulo, eläke sekä tällaisen tulon sijaan saatu etuus tai korvaus ja 66 §:n 1 momentin mukaan ansiotuloa on etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan. Tapauksessa KHO 2014:5 katsottiin, että edunsaajan ei katsottu saavan lahjaa vaan työsuhteeseen perustuvana ansiotulona. Tapauksissa 2014:4 ja 2014:6 saatua etua pidettiin lahjana, johon edellä mainittu tuloverolain pykälät eivät soveltuneet.

Turun hallinto-oikeuden tapauksista toisessa päädyttiin soveltamaan lahjaverotusta ja toisessa ansiotuloverotusta. Tapauksessa Turun HAO 14.8.2013 taltio 13/0482/3 (ei julk.) päädyttiin lahjaverotuksen soveltamiseen ja Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt vali-

tuslupaa. Tapauksessa A omisti 55 X Oy:n osaketta, A:n vaimo C 5 osaketta, heidän tyttärensä 30 osaketta ja tyttären poika 10 osaketta eli yhteensä 100 osaketta. A aikoo luovuttaa 20 osaketta B:lle 180 000 euron kauppahinnalla ja samalla A ja hänen vaimonsa C luovuttavat loput osakkeensa X Oy:lle. B ei ole sukulaissuhteessa luovuttajiin ja luovutus on B:lle alihintainen. Järjestelyn jälkeen B omistaa 1/3 yhtiön osakkeista ja A:n tytär ja tyttären poika 2/3 yhtiön osakkeista. B on työskennellyt yhtiössä vuodesta 2010 lähtien asennuspäällikkönä ja tarkoituksena on, että B vastaisi tulevaisuudessa yhtiön päivittäisestä operatiivisesta liiketoiminnasta tyttären ja tyttärenpojan jatkaessa samalla yhtiön hallituksessa. Turun hallinto-oikeus katsoi, että kysymyksessä on todellinen sukupolvenvaihdos eikä työsuhteeseen perustuva palkitseminen tai sitouttaminen. Hallinto-oikeus perusteli tapausta sillä, että B on saanut täyttä palkkaa työskentelystään yrityksessä ja on samassa asemassa kuin muutkin yhtiön työntekijät. Hallinto-oikeus otti myös huomioon kauppahinnan, luovutettava osakemäärä ja että A ja C luopuvat koko osakeomistuksestaan.

Toisessa tapauksessa Turun HAO 18.6.2013 taltio 13/0405/3 (ei julk.) päädyttiin tuloverotukseen. Tapauksessa A omistaa X Oy:n 30 osakkeen osakekannasta 16 osaketta. B on yhtiön toimitusjohtaja ja omistaa yhden osakkeen. Kaiken kaikkiaan yhtiöllä on 7 omistajatahoa. A on 73-vuotias ja B 62-vuotias. Molemmat toimivat yhtiön hallituksessa ja he eivät ole sukua keskenään. A on vähitellen siirtymässä syrjään ja vastuu liiketoiminnasta olisi tarkoitus siirtää B:lle. A aikoo lahjoittaa 9 osaketta B:lle, jonka jälkeen A omistaa 7 osaketta ja B 10 osaketta (33,3 %). Asiasta ei ole mainittu, mitä A aikoo tehdä jäljellä jääneelle omistukselle. Turun hallinto-oikeus totesi seuraavasti: ”Yleisen elämänkokemuksen mukaan osakkeiden luovuttaminen vastikkeetta ei ole tavanomaista elinkeinotoiminnassa. Esitetyissä olosuhteissa luovutuksen on katsottava perustuvan ensisijaisesti B:n työpanokseen ja hänen asemaansa työyhteisössä. Tätä käsitystä tukee se, että järjestelyn tarkoituksena on yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen nimenomaan sitouttamalla B myös omistuksen kautta yritykseen. Ottaen huomioon, että tuloverotus on lahjaverotukseen nähden ensisijainen verotuksen muoto, ei näissä oloissa ole näytetty, että kyseessä on perintö- ja lahjaverolain mukaan verotettava lahja.”

5.2 Johtopäätökset oikeustapausten perusteella

Mikään päätöksistä ei ollut yksimielinen, mikä jättää sijaa tulkinnanvaraisuudelle. Korkeimman hallinto-oikeuden ja Turun hallinto-oikeuden tapauksista ja niiden perusteluista voidaan kuitenkin tehdä seuraavat johtopäätökset:

- Tapaukset antavat osviittaa siihen, mitä keinoja on käytettävissä sukupolvenvaihdosten toteuttamisessa, kun jatkajaa ei löydy omistajan tai omistajien lähisuvusta ja kun luovutushinta on 75 % tai vähemmän käyvästä arvosta.
- Lahjoitusta käsitellään lahjana, jos luovutus tehdään lahjakirjalla.
- Vaikka luovutus tehdään muille kuin lähisukulaisille, voidaan sitä silti käsitellä lahjana, eikä työsuhteeseen perustuvana ansiotulona.
- Sukupolvenvaihdoshuojennusta voidaan soveltaa myös ei-sukulaisten välisissä tapauksissa, jos laissa säädetty edellytykset täyttyvät.
- Lahja ei tule kyseeseen, kun järjestelyä käytetään työntekijän sitouttamiseen työsuhteoption tavoin, vaan tällöin etua verotetaan työsuhteeseen perustuvana ansiotulona.
- Merkitystä on sillä, missä suhteessa osakkeita luovuttava ja osakkeita saava taho omistavat osakkeita ennen järjestelyä ja kuinka paljon omistussuhteet muuttuvat järjestelyn lopputuloksena.

Viimeisessä kohdassa mainitut edellytykset ovat ehkä merkittävimpiä lopputulokseen vaikuttavista tekijöistä. Tapauksessa KHO 2014:4 enemmistöosakas luopui kokonaan omistuksestaan yhtiössä: luovutusta pidettiin lahjana ja siihen voitiin soveltaa edellytysten täytyessä sukupolvenvaihdoshuojennusta. Tapauksessa Turun HAO 14.8.2013 taltio 13/0482/3 (ei julk.) pääomistaja luopui kokonaan omistuksestaan, jolloin tapausta käsiteltiin lahjana, vaikka jatkaja tulikin omistamaan järjestelyn jälkeen vain 33,3 prosenttia yhtiöstä. Tapauksessa KHO 2014:5 ja Turun HAO 18.6.2013 taltio 13/0405/3 (ei julk.) omistussuhteet eivät muuttuneet merkittävästi, sillä avainhenkilö tuli omistamaan vain 10 prosenttia KHO:n tapauksessa ja Turun HAO:n tapauksessa 33,3 prosenttia yhtiön osakkeista lahjoituksen jälkeen, jolloin luovutuksia pidettiin työsuhteeseen perustuvina ja niitä verotettiin työntekijän ansiotulona. Tapauksissa osakkeita luovuttaville tahoille jäi myös merkittävä osuus ao. yhtiöstä vielä luovutuksen jälkeenkin, mikä oli perustelujen mukaan syynä valittuun veroon. Tapauksessa KHO 2016:6 omistussuhteet eivät muuttuneet merkittävästi, mutta luovutus kuitenkin verotettaisiin lahjaverotuksena, koska lahjoituksen molemmat osapuolet olivat samassa asemassa yhtiössä (vähemmistöosakkaita) ennen ja jälkeen lahjoituksen. Tapausta olisi mielestäni todennäköisesti verotettu työsuhteeseen perustuvana ansiotulona, jos osakkeita luovuttava osapuoli olisi ollut vastaanottajan työnantaja, sillä tapauksessa omistussuhteet eivät muuttuneet merkittävästi.

Tapauksessa KHO 2014:5 eri mieltä olleet hallintoneuvokset katsoivat, että tapauksessa ei ollut kysymyksessä työsuhteeseen perustuvasta osakeannista vaan lahjasta, jota tulisi verottaa perintö- ja lahjaverolain mukaan. Heidän mielestään edunsaaja sai merkittävän osuuden yrityksestä, joka oikeuttaa mm. vähemmistöosinkoon ja oikeuteen saada

ylimääräinen yhtiökokous koolle sekä että kyseessä oli myös vaiheittain omistajanvaihdos ja että tulevaisuudessa olisi tarkoitus siirtää toiminnan jatkamisvastuuta enemmän edunsaajalle. Nämä seikat huomioon ottaen KHO kuitenkin katsoi äänestyksessä (3-2), että kyseessä ei ollut lahja vaan työsuhteeseen perustuva osakeanti, jota verotetaan ansiotulona.

Lindgrenin mukaan ennustettavuus verotuksessa edellyttää selviä tulkintakriteerejä eri verotusta koskevien vaihtoehtojen välillä. Verotuksessa voidaan sivuuttaa verovelvollisen esittämä siviilioikeudellisesti hyväksyttävä toimenpide pelkästään nimenomaisen lainsäädännön nojalla. Lindgren myös toteaa, että käytännön ratkaisutoiminnassa verovelvollisen oikeusturvan näkökulmasta olosuhteiden arviointiin tai kokonaisharkintaan perustuvia ratkaisuja voidaan pitää ongelmallisena. Kuitenkaan kyseisiä tilanteita ei voida jatkossakaan täysin välttää. Toisaalta yksityiskohtainen veronormisto em. tilanteisiin ei liene mahdollinen eikä muutoinkaan toivottava tila, sillä muutoin ei jäisi tilaa tulkinnalle. Kaikki viisi tapausta selkeyttävät oikeustilaa kyseisissä osakkeen luovutustilanteissa, mutta eivät kuitenkaan anna täysin suoraviivaista ohjeistusta. Tästä johtuen suunniteltaessa edellä mainittujen Korkeimman hallinto-oikeuden ja Turun hallinto-oikeuden käsittelyssä olleita vastaavia omistajanvaihdostilanteita, olisi enemmän kuin suotavaa hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisua, sillä jokainen yksittäistapaus on kuitenkin piirteiltään erilainen.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Lindgren Verotus 5/2014 s. 493-494

6 LOPUKSI

Suunnitelmallisuuden avulla voidaan sukupolvenvaihdoksen yhteydessä saavuttaa merkittäviä taloudellisia hyötyjä, erityisesti verotuksessa. Verotusta voidaan pitää sukupolvenvaihdoksen suunnittelun lähtökohtana sen jälkeen, kun luovuttajan haluama tai tarvitsema luovutushinnan määrä on käynyt selville. Hyödyntämällä edellisissä kappaleissa käsiteltyjä huojennussäännöksiä päästään ennalta määriteltävissä olevaan verotustasoon.

Sukupolvenvaihdoksissa ei-sukulaiselle tulee harvoin kyseeseen täysin puhdas lahjoitus. Puhtaan lahjoituksen sijaan jatkaja pääsääntöisesti maksaa luovuttajalle vastiketta luovutuksesta. Sen sijaan perheen sisäisissä sukupolvenvaihdoksissa luovuttajan lahjoitustahto on usein lähtötilanne suunnittelussa ja luovutukset saatetaan tehdä kokonaan ilman luovutushintaa.

Seuraavalla sivulla oleva taulukko kokoaa eri luovutustapojen verorasitukset niin jatkajalle kuin luovuttajalle. Kysymyksessä on osakeyhtiön osakkeet, joiden käypä arvo on 100 000 euroa. Osakkeiden vertailuarvo on 40 000 euroa. Luovuttaja on omistanut osakkeet yli 10 vuotta, joten luovuttajan verotukseen voidaan soveltaa hankintameno-oletta-
maa, joka yli 10 vuoden omistuksissa on 40 prosenttia. (TVL 46.1 §). Jatkaja ei ole sukua omistajalle ja lahjaverotuksessa käytetään 1.1.2017 voimaan tulleita verotusarvoja (kts. kappale 2.1). Luovutusvoitto on laskettu vuoden 2016 luovutusvoittoveron mukaisesti, joka on 30 000 euroon asti 30 prosenttia ja sen ylimenevästä osasta 34 prosenttia. Luovutuksissa, joissa voidaan soveltaa perintö- ja lahjaverolain 55.1 ja 55.5 §:ä tulee jatkaa toimintaa viisi vuotta verotuksen toimittamisesta tai muutoin huojennettu vero tulee maksettavaksi 20 prosentilla korotettuna (kts. kappale 4.4).

Luovutustapa	Kauppatayteen hintaan	Kauppahinta yli ¾	Lahja	PerVL 55.1 §, osittainen huo jennus	PerVL 55.5 §, kok. huo jennus
Milloin	Normaali kauppa	Lahjave ron mini mointi	Luovuttaja ei halua korvausta	Luovuttaja ei halua korvausta	Luovuttajalle kor vaus
Kauppahinta käyvästä arvosta %	100 %	76-100 %	0 %	0-50 %	51-100 %
Esimerkki kauppahinnasta €	100 000	76 000	0	0	51 000
Luovuttajan vero €	19 200	14 304	0	0	0
Jatkajan vero €	0	0	24 450	10 150	0
Varainsiirto vero €	1 600	1 216	0	0	816
Kokonaisverorasitus €	20 800	15 520	24 450	10 150	816
Jatkajan rahoitustarve €	101 600	77 216	24 450	10 150	51 916

Taulukko 3 Eri luovutustapojen verotus

Verotuksen sukupolvenvaihdossäännöksiin ei ilmeisesti ole tulossa merkittäviä muutoksia lähitulevaisuudessa. Vuoden 2017 alussa voimaan tullut uusi lahjaverotaulukko lisää jo aikaisemmasta 1.1.2015 voimaan tulleesta verotaulukosta eroa verokannon välillä, kun kokonaisverotuksen eroa katsotaan perintö- ja lahjaverotuksen sekä ansiotuloverotuksen välillä. Verotus keventyi vuoden alussa voimaan tulleessa uusissa veroluokissa. II-veroluokan osalta ylin veroprosentti aleni 36 prosentista 33 prosenttiin. Lahjan pienin verotettava arvo myös nousi 4 000 eurosta 5 000 euroon. Suurimmat verokevennykset prosentuaalisesti saavutettaisiin yli miljoonan euron lahjoissa, mutta verotus keveni kauttaaltaan.

Perintö- ja lahjaveroa ei nähtävästi olla poistamassa Suomessa. Korvaavaa veromäärää on vaikeaa saada tilalle, varsinkaan kun palkkatyön verotuksen nostaminen on käytännössä poissuljettu vaihtoehto. Oikeuskäytännöllä on ja tulee olemaan tulevaisuudessakin suuri merkitys, kun puhutaan sukupolvenvaihdoksesta ei-sukulaiselle. Oikeuskäytäntöä on jo kertynyt jonkin verran, mutta oikeustila ei ole vielä täysin selvä. Luvussa viisi esitellyt oikeustapaukset antavat osviittaa siitä, kuinka suppeasti sukupolvenvaihdoksia ei-sukulaiselle on käsitelty. Tapaukset antavat tulkintapohjaa tuleville tapauksille, mutta ne eivät anna aukotonta ratkaisua kaikkiin esille ilmaantuviin kysymyksiin. Tämä johtuu siitä, että kirjo toteuttamistapojen valinnalle on laaja ja eikä yrityksiä ole kahta samanlaista. Jokainen sukupolvenvaihdos on ainutkertainen ja erilainen olosuhteiltaan. Jotta suunniteltu sukupolvenvaihdos toteutuu myös verotuksellisesti tavoitellussa tasossa, verohallinnolta on aina syytä hakea ennakkoratkaisu asian varmistamiseksi.

LÄHDELUETTELO

Airaksinen, Manne & Pulkkinen, Pekka & Rasinaho, Vesa (2010). Osakeyhtiölaki II. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oyj. ISBN 978-952-141-329-2

Immonen Raimo (2014). Yritysjärjestelyt. 6. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy. ISBN 978-952-13-2327-7

Immonen, Raimo & Juha Lindgren (2013). Onnistunut sukupolvenvaihdos. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy. ISBN 978-952-14-2012-2

Isotalo, Kalle (2013). Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen lahjaverotuksen erityiskysymyksiä. Edilex 2013/29. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <https://www.edilex.fi/artikkelit/10816>> haettu, 17.3.2016.

Juusela, Janne & Tuominen, Sami (2014). Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: Talentum Media Oy. ISBN 978-952-14-2310-9

Karsio, Tomi & Koila, Turo & Vartiainen, Seija & Äärilä, Leena (2012). Yritystoiminnan uudelleenjärjestely. 3. uudistettu painos. Helsinki: KHT-media Oy. ISBN 978-952-218-101-5

Kess, Matti (2011). Onnistunut sukupolvenvaihdos. 1. painos. Jyväskylä: Edita Publishing Oy. ISBN 978-951-37-5370-2

Kukkonen, Matti (2010). Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy. 582 s. ISBN 978-952-14-1427-5

Lakari, Torsti (2014). Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. 4. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy. 129 s. ISBN 978-952-5653-96-0

Lakari, Torsti & Engblom Ari (2012). Käytännön sukupolvenvaihdos. Helsinki: Verotieto Oy ISBN 978-952-5653-96-0

Lindholm, Tuomo (2014). Lahjaverokirja. 12. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy. ISBN 978-952-5653-87-8

Lindgren, Juha (2001). Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki. Talentum Media Oy. ISBN: 978-952-1404-95-5

Lindgren, Juha (2014). Vastikkeetta saatavan osakeomistuksen verotus. Verotus 5/2014

Lindgren, Juha (2014). Perintö- ja lahjaverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennus – Verotuki ja sen uudistaminen. Julkaistu teoksessa: Korhonen Sari (2014). Yritys, omistaja ja verotus – Juhlajulkaisu Seppo Penttilälle. Helsinki: Edita Publishing Oy,

Ossa, Jaakko (2014). Sukupolvenvaihdos ja yritystoiminnan lopettaminen. verotus. Helsinki: Helsingin Kamari Oy. ISBN 978-952-246-265-7

Perheyritysbarometri 2015. Selvitys perheyritysten kasvusta, toimintaedellytyksistä ja jatkuvuudesta. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://ek.fi/wp-content/uploads/Perheyritysbarometri_2015-3.pdf> haettu, 17.3.2016.

Puronen, Pertti (2011). Perintö- ja lahjaverotus. 10. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oyj. ISBN 978-952-14-1627-9

Raunio, Merja & Romppainen, Leena & Ukkola, Outi & Kotiranta, Kare (2014). Varojen jakaminen ja verotus osakeyhtiössä. Helsinki: KHT-media Oy. ISBN 978-952-218-196-1

Siikarla, Pertti (2007): Uusi osakeyhtiölaki & verosuunnittelu. Helsinki: Yrityskirjat Oy. ISBN 978-952-9660-72-8

Verohallinnon ohje (2011). Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. 547/349/2011, 25.8.2011. Helsinki: Verohallitus. Saatavana World Wide Webistä: <URL: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(17330\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(17330))> haettu, 17.3.2016.

Verohallinnon ohje (2013). Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. A67/200/2013, 15.5.2013. Helsinki: Verohallitus. Saatavana World Wide Webistä: <URL: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2013/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(27260\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2013/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(27260))> haettu, 17.3.2016.

OIKEUSTAPAUSLUETTELO

KHO 1988 B 567

KHO 1989 B 550

KHO 1992:2

KHO 1992 taltio 2295

KHO 1993 taltio 4934

KHO 1993 B 538

KHO 1999:63

KHO 2002:17

KHO 2002 taltio 1488

KHO 2009 taltio 1491 (ei julkaistu)

KHO 2009 taltio 3394

KHO 2011:2

KHO 2011:51

KHO 2013:11

KHO 2014:4

KHO 2014:5

KHO 2014:6

KVL 49/2008

Vaasan HAO 28.11.2012 12/0832/2

Turun HAO 18.6.2013 13/0405/3 (ei julkaistu)

Turun HAO 14.8.2013 13/0482/3 (ei julkaistu)